

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»
Кафедра «Іноземна філологія та переклад»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

НОВОТВОРИ

**В СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ
ТА ЇХ ПЕРЕКЛАД УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ**

Виконав	студент групи ГФ-314м Очкусь Олександр Вікторович
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	035 Філологія
Спеціалізація	035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська
Керівник	к. філол. н., доц. Підгорна А. Б.

Запоріжжя – 2025

Національний університет «Запорізька політехніка»

Факультет гуманітарний
Кафедра «Іноземна філологія та переклад»
Ступінь вищої освіти другий (магістерський)
Спеціальність 035 «Філологія»
Освітня програма (спеціалізація) 035.041 Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
В. о. завідувача кафедри
доц. Н. М. Жукова

« ____ » грудня 2025 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Очкусь Олександр Вікторович

1. Тема кваліфікаційної роботи: **НОВОТВОРИ В СУЧАСНОМУ
АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАД
УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ**

керівник кваліфікаційної роботи Підгорна Анна Борисівна, канд. філол. н.,
доцент, доцент кафедри «Іноземна філологія та переклад»

затверджена наказом закладу вищої освіти від «13» листопада 2025 р. № 508

2. Строк подання студентом кваліфікаційної роботи: 18 грудня 2025 р.

3. Вихідні дані кваліфікаційної роботи: теоретичні та критичні праці
вітчизняних та зарубіжних дослідників (Ю. А. Зацного, В. І. Карабана,
О. В. Селіванової, О. І. Дзюбіної, які розглядали теорії утворення неологізмів
та їх класифікації, та Н. Ю. Драбова, який досліджував особливості
перекладу англійських неологізмів українською мовою), а також англomовні
медіа тексти за тематикою дослідження.

4. ЗМІСТ розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, що їх належить розробити): 1. Основні поняття та терміни, пов'язані з появою новоутворень. 2. Класифікації неологізмів. 3. Способи перекладу та трансформації, що використовують під час перекладу неологізмів. 4. Нові словотворчі елементи у політичному медіа дискурсі: їх особливості формування та функціонування у медіа.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): _____ - _____

6. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи:

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	прийняв виконане завдання
I	Підгорна А. Б., к. філол. н., доц.		
II	Підгорна А. Б., к. філол. н., доц.		
Нормоконтроль	Лещенко Г. А., к. філол. н., доц.		

7. Дата видачі завдання «11» вересня 2025 року.

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів кваліфікаційної роботи	Примітка
1.	Вибір теми кваліфікаційної роботи	вересень 2025	виконано
2.	Розробка завдання на кваліфікаційну роботу	вересень 2025	виконано
3.	Складання календарного плану кваліфікаційної роботи	вересень 2025	виконано
4.	Збирання матеріалу	вересень 2025	виконано
5.	Підготовка розділу 1	жовтень 2025	виконано
6.	Підготовка розділу 2	жовтень 2025	виконано
7.	Написання вступу і загальних висновків роботи	листопад 2025	виконано
8.	Оформлення кваліфікаційної роботи	грудень 2025	виконано
9.	Проходження нормоконтролю	грудень 2025	виконано
10.	Рецензування кваліфікаційної роботи	грудень 2025	виконано
11.	Захист кваліфікаційної роботи	грудень 2025	виконано

Студент _____

Очкунь О. В.

Керівник проекту (роботи) _____

Підгорна А. Б.

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 93 с., 1 додаток, 118 джерел.

Об'єкт дослідження – новотвори в сучасній англійській та українській мовах.

Мета роботи – вивчення семантичних та структурних особливостей новоутворень, пояснення ключових причин їх появи та використання в сучасному медіадискурсі англійської та української мов, а також виокремлення ключових способів перекладу, що до них застосовуються.

Методи дослідження – лінгвістичний аналіз; словотворчий аналіз; лінгвокультурний та соціокультурний види аналізу; дискурс-аналіз; перекладознавчий аналіз.

У першому розділі кваліфікаційної роботи досліджуються шляхи та способи збагачення словникового складу англійської мови, а саме визначення понять «новотвір» та «неологізм», існуючі класифікації неологізмів, способи творення неологізмів, а також розглядаються особливості політичного дискурсу з точки зору його визначення та методології дослідження. Другий розділ присвячений саме прикладам політичних новотворів у сучасному англійському політичному дискурсі та способам його перекладу українською мовою. У результаті проведеної наукової розвідки було проаналізовано способи перекладу політичних неологізмів, запропоновано алгоритм їх перекладу та визначено загальні рекомендації стосовно процесу їх перекладу. У додатку представлені результати апробації роботи, а саме доповідь на I Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми дискурсології, перекладознавства та методики викладання» (21 листопада 2025 р.), за матеріалами якої було опубліковано тези.

**НОВОТВІР, НЕОЛОГІЗМ, ПОЛІТИЧНИЙ ДИСКУРС,
МОРФОЛОГІЧНІ ТА ЛЕСИКО-СЕМАНТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ,
СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ**

ЗМІСТ

Завдання на роботу

Реферат

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ШЛЯХИ ТА СПОСОБИ ЗБАГАЧЕННЯ СЛОВНИКОВОГО СКЛАДУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	11
1.1. Визначення понять «неологізм» та «новотвір».....	11
1.2. Класифікація неологізмів.....	17
1.3. Способи творення неологізмів.....	20
1.4. Політичний дискурс: визначення та методологія вивчення.....	23
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНІ АНГЛОМОВНІ ПОЛІТИЧНІ НОВОТВОРИ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАД.....	35
2.1. Морфологічні характеристики сучасних англомовних новотворів у політичній сфері.....	35
2.2. Лексико-семантичні характеристики сучасних англомовних політичних новотворів.....	42
2.3. Популярні військові новотвори на позначення сучасних реалій України.....	46
2.4. Передача значень англійських неологізмів українською мовою.....	52
ВИСНОВКИ.....	67
SUMMARY.....	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	77
ДОДАТКИ.....	88
Додаток А. Тези за темою роботи.....	88

ВСТУП

Активізація словотвірних процесів у мові сучасних мас-медіа, як і в сучасній українській літературній мові загалом, зумовлена передусім інтенсивним впливом екстралінгвальних чинників. Істотні зміни в житті як світової спільноти, так і українського народу початку XXI ст. спричинили появу нових реалій і понять у царині політики, ідеології, науки, економіки, медицини, спорту, культури, побуту та ін., які потребували відповідної номінації. Цьому сприяла також зміна суспільного стану і статусу української літературної мови, яка почала виконувати значно ширші комунікативні і соціальні функції.

Сьогодні можна спостерігати великий інтерес до суспільно-політичної тематики у зв'язку з надзвичайно динамічним характером розвитку суспільно-політичного життя у сучасному світі, підвищенням вимог до рівня освіченості та культури населення, процесами глобалізації у світі, розвитком інформаційних технологій та іншим. Тому переклад суспільно-політичних текстів є одним з актуальних завдань сучасного перекладознавства. Під час перекладу такої літератури слід зважати на те, що тексти суспільно-політичної спрямованості поєднують у собі різні функціональні стилі та жанри. Окрім того, цій літературі притаманна наявність великої кількості неологізмів. Тому дуже часто доводиться звертатися до засобів перекладу, за яких зміст оригіналу залишається незмінним, а змінюються лише лексичні форми його вираження (прийоми транскодування, калькування, контекстуальної заміни, смислового розвитку, антонімічного та описового перекладів).

Мова газет – різновид мови масової комунікації в її писемній формі. Закономірність газетно-інформаційного підстилю виявляється в чергуванні мовної експресії та стандарту. До характерних ознак газетно-публіцистичного (інформаційного) стилю зараховують такі: 1) економія мовних засобів, лаконічність викладу в поєднанні з інформаційною

насиченістю; 2) відбір мовних засобів за принципом їх зрозумілості; 3) наявність суспільно-політичної лексики, переосмислення лексики інших стилів; 4) використання типових для стилю мовних стереотипів, кліше; 5) жанрова різноманітність і пов'язана з цим різноманітність стильового використання мовних засобів: багатозначності слів, мовних зворотів, зокрема метафори, метонімії, синекдохи. Крім того, мова газети найчутливіше реагує на будь-які зміни в суспільстві, що позначається передусім на так званих словах, словосполученнях, які становлять ядро лексики газетної мови [Зайцева 2011, с. 86].

Стиль газетної або журнальної статті в англomовній та українській пресі визначається її жанром і типом видання, в якому цю статтю розміщено. Згадані чинники зумовлюють міру суб'єктивності автора та загальний стилістичний тон статті. Загальний конструктивний принцип газетного повідомлення полягає в чергуванні конкретного та узагальненого матеріалу, образного й абстрактного, логічного й емоційного [Зайцева 2011, с. 86].

Війна, розпочата Російською Федерацією (РФ) проти України 24 лютого 2022 року, впливає на кожного громадянина України та приносить зміни в усі сфери життя в Україні, включаючи різні типи медійної лексики. Тому українська лексика зазнає різних змін, оскільки з'являється багато нових лексем для позначення нових концепцій української реальності. Неологізми широко використовуються як у повсякденному мовленні, так і в онлайн-комунікації, особливо в соціальних мережах.

У сучасній лінгвістиці термін неологізм визначається як нове слово або фраза, створені для позначення нового або вже існуючого поняття [Holubnicha et al. 2020, с. 43–44; Horbach, Gryniuk 2018, с. 231–232; Nam 2021, с. 3–5]. Новоутворення використовуються в мовленні та не включаються до лексикографічних джерел, а сприймаються як новоутворення протягом певного періоду часу [Holubnicha et al. 2020, с. 45; Nelcoska 2020, с. 13]. Вони відрізняються від інших слів за такими критеріями: називання (нове слово або вже існуюче використовується для позначення конкретного поняття,

явища, або для позначення застосовується вже існуюче слово); хронологічні (неологізм існує протягом певного періоду часу в історії мови та суспільства); психолінгвістичні (усвідомлення та сприйняття носіями мови новизни певного слова чи виразу); та локативні (сфера вживання новоутворення) [Horbach, Gryniuk 2018, с. 232–233]. Більше того, однією зі специфічних рис неологізмів є те, що вони можуть швидко проникати в певний мовний словник та ментальний лексикон народу. Майбутній статус неологізмів не завжди передбачуваний, оскільки залежить від поєднання соціальних, культурних, політичних та екстралінгвістичних факторів [Селіванова 2006, с. 504; Зацний, Янков 2008].

Методологічною основою роботи є дослідження з неології таких вчених як Ю. А. Зацний [Зацний 1998; 1999; 2007], В. І. Карабан [Карабан 2004], О. В. Селіванова [Селіванова 2006; 2008] та багато інших. Серед сучасних дослідників варто виокремити О. І. Дзюбіну [Дзюбіна 2017], яка розглядала теорії утворення неологізмів та їх класифікації, а також Н. Ю. Драбов [Драбов 2015], який досліджував особливості перекладу англійських неологізмів українською мовою.

Відсутність студій, в яких була б цілеспрямовано вивчена проблема формування та становлення новоутворень англійської мови під впливом подій в Україні, в яких би розглядалися шляхи поповнення словнику за рахунок одиниць інших рівнів мови, теоретично обґрунтовувалася б закономірність таких трансформацій, зумовлює **актуальність** нашої роботи. Звернення до даної теми викликане також новизною досліджуваного матеріалу, недостатньою розробленістю проблеми ролі новоутворень у процесі розвитку мови та відсутністю комплексного дослідження словотворчих засобів англійської мови.

Зв'язок роботи з науковими темами. Кваліфікаційну роботу виконано в межах ініціативної наукової теми кафедри іноземної філології та перекладу Національного університету «Запорізька політехніка» № 06124

«Лінгвосеміотичні параметри міжкультурної комунікації». Тема роботи затверджена наказом ректора № 508 від 13 листопада 2025 р.

Об'єктом дослідження є неологізми в сучасній англійській та українській мовах.

Предметом дослідження є шляхи перекладу новоутворень з англійської мови на українську та з української на англійську на матеріалі ЗМІ.

Метою дослідження є вивчення семантичних та структурних особливостей новоутворень, пояснення ключових причин їх появи та використання в сучасному медіадискурсі англійської та української мов, а також виокремлення ключових способів перекладу, що до них застосовуються.

Мета роботи зумовлює вирішення таких **завдань**:

- уточнити основні поняття та терміни, пов'язані з появою новоутворень;
- систематизувати існуючі класифікації неологізмів;
- розглянути питання про продуктивність тих або інших трансформацій під час перекладу неологізмів;
- інвентаризувати нові словотворчі елементи, охарактеризувати особливості їх формування та функціонування у медіа.

Матеріалом дослідження є сучасні англомовні та українські засоби масової інформації, інтернет-ресурси, соціальні мережі.

Методи, застосовані в цьому дослідженні, такі: *лінгвістичний аналіз* – використано для вибору неологізмів, створених та вживаних у сучасному медіадискурсі; *словотворчий аналіз* – застосовано для визначення семантики та структури неологізмів; *лінгвокультурний та соціокультурний види аналізу* – пояснюють специфічні особливості англійської та української мов, їх словникового складу, культури, традицій, політики та ін.; *дискурс-аналіз* – застосовано для інтерпретації та пояснення значення новоутворень, що використовуються в конкретному контексті; *перекладознавчий аналіз* –

використано для аналізу основних способів перекладу англійських неологізмів українською мовою.

Наукова новизна роботи полягає у міждисциплінарному підході до перекладу неологізмів, використовуючи який перекладачі спираються на теорії та концепції з різних галузей, щоб забезпечити всебічний аналіз викликів та стратегій, пов'язаних з перекладом неологізмів. У дослідженні враховується той факт, що неологізми – це унікальні та контекстно-залежні лінгвістичні форми, які часто мають складні та культурно специфічні значення, які може бути важко передати іншою мовою. Також повномасштабне вторгнення в Україну призвело до суттєвої зміни способу життя, поведінки та навіть способів спілкування між людьми в усьому світі. Пошук найкращих номінацій займає певний час, як серед фахівців, які повинні перекласти свої твердження на більш зрозумілу повсякденну мову, так і серед пересічних громадян, яким бракує слів для опису нових реалій.

Теоретичне значення роботи полягає в тому, що результати дослідження відображають сучасні тенденції поповнення словнику, формування і функціонування нових словотворчих елементів.

Практичне значення роботи полягає в тому, що матеріали цього дослідження можуть бути корисні для розроблення теоретичного та практичного курсів з лексикології та теорії перекладу, а також допоможуть перекладачам у їх практичній діяльності.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження було представлено на I Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми дискурсології, перекладознавства та методики викладання» (21 листопада 2025 р.), за матеріалами якої було опубліковано тези [Очкусь, Підгорна 2025].

Структуру кваліфікаційної роботи зумовлено науковою логікою дослідження, його метою та поставленими завданнями. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (118 найменувань) та додатку. Загальний обсяг роботи – 93 сторінки.

РОЗДІЛ 1

ШЛЯХИ ТА СПОСОБИ ЗБАГАЧЕННЯ СЛОВНИКОВОГО СКЛАДУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

1.1. Визначення поняття «неологізм» та «новотвір»

За визначенням, неологізм – це створення нової фрази та слова, які використовуються в літературній мові або потрапляють до категорії нових слів. Крім того, це також означає використання існуючих слів та їх адаптацію для використання з іншим значенням. У процесі створення неологізму ключовим є використання існуючих слів та надання їм різних значень. Важливість появи неологізму пов'язана з тим фактом, що мова не є визначеною та жорсткою формою; вона піддається змінам, еволюції, коригуванню тощо.

Термін «неологізм» був введений у науковий дискурс французьким лінгвістом Жоржем Дюмезілем (1956). Однак, неологізми існують в лінгвістиці вже давно, і це поняття отримало чітке визначення наприкінці XIX – початку XX століття. Протягом історії мови постійно розширювали свій лексикон, приймаючи нові слова за допомогою різних лінгвістичних механізмів. Англійська мова, зокрема, була дуже адаптивною щодо включення нової лексики, часто запозичуючи з інших мов або утворюючи нові слова шляхом змішування, складання або модифікації існуючих [Yule 2010, с. 55–56]. Зростання соціальних мереж, онлайн-платформ та цифрової культури ще більше прискорило процес словотворення, і багато нових слів отримали широке вживання за короткий період. Розуміння того, як неологізми створюються та інтегруються в англійську мову, має вирішальне значення для лінгвістів, викладачів та тих, хто вивчає мови. Неологізми не лише відображають лінгвістичну творчість, але й демонструють, як мова служить інструментом адаптації до суспільного та технологічного прогресу.

Хоча деякі нові слова стають постійними доповненнями до лексикону, інші можуть з часом зникати, що підкреслює динамічний характер змін мови

внаслідок змін в житті людей. Оновлення словникового запасу мови в результаті динамічного розвитку суспільства називається неологізацією. Неологізація – це природний процес, і, за словами Ф. де Соссюра, жодна мова не вільна від процесу появи нових слів [Соссюр 1998, с. 35]. Процес неологізації необхідний для того, щоб мова задовольняла потреби суспільства на всіх етапах його розвитку, у спілкуванні, у розвитку культури народу, інтеграції результатів пізнання людьми дійсності [Курило 2015, с. 22]. Лінгвісти, які відзначають важливість процесу неологізації мови та фіксують всі зміни, що в ній відбуваються, детально вивчають проблеми формування та функціонування такої лексики в різних галузях.

Неологія, яка вже довгий час класифікується як галузь лінгвістичної науки, досі має труднощі з прийняттям одного чіткого визначення полісемічного терміна «неологізм». У зв'язку з цим слід зазначити відсутність одноманітності у трактуванні цього терміну в роботах різних лінгвістів. У дослідженнях, присвячених вивченню поповнення лексикону, поряд із терміном «неологізм» [Селіванова 2006, с. 417] уживаються також такі номінації, як «нова лексика», «новотвір», «новоутворення», «лексична інновація» [Борис 2015; Зацний 1998; Зацний 1999; Зацний 2007; Зацний, Пахомова 2011]. Визначення та тлумачення поняття неологізмів представлені в Табл.1.1.

Табл. 1.1. Визначення та тлумачення поняття неологізмів

Вчені	Визначення
О. Дзюбіна	Неологізм – це діахронічне поняття, яке пов'язує факт появи нового слова з певним часом. Неологізми входять до мови, є частиною мови. Найчастіше неологізм є результатом нових асоціацій або результатом ліквідації омонімії тощо; іншими словами, при створенні неологізму часто спрацьовують суто внутрішні стимули [Дзюбіна 2014, с. 105]

А. Рей	Неологізм – це «одиниця словникового запасу, слово, елемент слова або фраза, значення якої передбачає ефективне функціонування в певній моделі комунікації та яка не мала ні матеріальної, ні лінгвістичної форми на попередньому етапі розвитку словникового запасу мови. Відповідно до обраної моделі словника, неологізм розглядатиметься як такий, що належить мові загалом або лише до однієї з її спеціальних сфер використання, або як притаманний предметно-специфічному використанню, яке може бути спеціальним або загальним [Rey 2012, с. 97].
О. О. Селіванова	Неологізм – слово чи сполука, використані мовою в певний період на позначення нового або вже наявного поняття в новому значенні й усвідомлюються як такі носіями мови [Селіванова 2006, с. 417].
Ю. А. Зацний, А. В. Янков	Неологізм – це слово або фраза, створені для позначення нового об'єкта або вираження нового, раніше невідомого поняття. Ці дослідники також зазначають, що це визначення не є повним, оскільки воно не охоплює всі види інновацій, та вказують на те, що значна кількість нових мовних одиниць створюється для відображення нових об'єктів та явищ, тобто нових понять [Зацний, Янков 2008, с. 8].
К. Ф. Заболотний	Неологізм – це нове слово (стійке сполучення слів), що відповідає вимогам комунікації, нове за значенням та формою (або за формою, або за значенням), утворене за словотворчими законами мови або запозичене з іншої, яке сприймається носіями мови як нове протягом певного періоду часу [Заболотний 1991, с. 3].

Н. Князев	Неологізм – це лексична одиниця, що володіє новизною, але створена за існуючими в мові словотвірними моделями, яка виникла і стала фактом мови в силу суспільної потреби за ініціативою її покоління, що може вийти з ужитку під час змінених соціальних умов» (цит. за: [Дзюбіна 2017, с. 223]).
-----------	---

Термін «інновація» часто використовується для позначення нових слів, що ідентично терміну «неологізм». О. А. Сербенська стверджує, що інновація – це «запозичення, нові слова, а також кожне слово чи вираз, що входить до мови, спричинені зміною значень відповідно до типу та жанру мовлення; це включає відродження виразів та слів попередніх років» [Сербенська 1980, с. 5].

Визначення, подібні перерахованим вище, наводять і зарубіжні джерела: 1) неологізм – нове слово чи вираз; 2) нове значення, набуте наявним словом або виразом; 3) неологізм – слово, термін або фраза, що були нещодавно створені – часто для застосування до нових понять, або щоб переформатувати старі терміни в новішу мовну форму; 4) неологізм – слово, термін або словосполучення, яке було нещодавно створено для позначення нових понять або для надання старим одиницям нової мовної форми [Cambridge Dictionaries Online].

Спираючись на все вищенаведене, вважаємо доцільним відзначити такі основні властивості неологізму як категорії лексичної системи мови. Неологізмами вважаються нові слова, що з'являються та закріплюються в мові для номінації нових понять або для позначення по-новому вже існуючих понять. До неологізмів можуть бути віднесені абсолютно нові за формою і за змістом слова (результат створення кореневого елемента в самій мові або результат запозичення), або це можуть бути слова, створені з наявних компонентів, або, нарешті, це можуть бути слова, що набули нові значення.

При аналізі визначень поняття «неологізм» різними дослідниками стають очевидними дві точки зору, що полягають у тому, що термін «неологізм» застосовується: 1) до *новотворів*, тобто до одиниць, створених на матеріалі мови і у повній відповідності до існуючих в мові словотворчих моделей чи словосполучень, що позначають нове, раніше невідоме, неіснуюче поняття, предмет, галузь науки, рід занять, професію тощо, наприклад: *banner* – «банер», *computer* – «комп'ютер» та ін.; 2) до власне *неологізмів*, а саме – до знову створених синонімів вже наявних в мові слів для позначення відомого поняття; однак вони несуть конотативні відтінки, тобто супутні семантичні і стилістичні нашарування слова, що накладаються на його основне значення, а також до слів у новому значенні, наприклад, слово *gopher* раніше означало «помічник», а тепер позначає і систему користування мережею Інтернет.

Відзначається також деяка неоднорідність складу цих лексичних інновацій. Вони різняться причинами своєї появи, за своєю стійкістю в мові, за частотою вживання, за своєю подальшою долею, коли одні з них міцно входять в мову, а інші є менш стійкими і можуть вийти з вживання через якийсь відносно короткий період часу. Часто поява нових слів пов'язана з виникненням нових асоціацій, хоча поняття залишається тим самим. Мова взагалі, і особливо лексика, виконуючи свою основну функцію засобу спілкування, перебудовується, диференціюється й уточнюється для того, щоб більш адекватно відобразити, відтворити і закріпити нові поняття у відповідних словах та висловлюваннях. *Неологізми*, що з'являються на периферії мовної системи, якийсь час знаходяться в розпорядженні цієї периферії і лише поступово, але не всі, а тільки ті, що найбільше відповідають структурним вимогам мови, переміщуються до центра мовної системи, до основного словникового фонду.

А *новотвір*, якщо і виникає на периферії, то набагато швидше (а часом і відразу) проникає ближче до центру і незмінно активно входить у словниковий склад, тому що він потрібен для найменування нових понять.

Оскільки часовий критерій для виділення новотворів і неологізмів об'єктивно визначити неможливо, то доречно буде скористатися суб'єктивним критерієм: чи сприймає колективна (і власне) мовна свідомість ту чи іншу лексичну одиницю як нову. Д. Клейтон, наприклад, аналізуючи сприйняття мовних змін, звернув увагу на те, що деякі журналісти описували нові слова, що з'явилися в молодіжному сленгу або в американській англійській, як «занепад», «розпад» і «крах» мови. Вони нічого не додали британській мові, але були «як сіра білка, якій судилося витіснити місцеві види і зруйнувати мовну екосистему» [Clayton 2018, с. 17].

Отже, неологізмами можна вважати слова, словосполучення, фразеологізми та їхні окремі значення, що з'явилися на певному етапі розвитку мови для номінації нових фактів і понять, актуалізація яких зумовлена соціальними та територіальними чинниками літературної мови, функціонуючими або okazіональними словами, вжитими одноразово в мовній практиці автора, публікації або в конкретному тексті [Кочерган 2001].

Причиною неологізації є суспільний і науковий прогрес, поява нових соціально-економічних фактів, науково-технічних відкриттів, досягнень у культурі. Головною особливістю неологізмів є їхня тотальна новизна для більшості носіїв мови. При цьому слово функціонує як неологізм дуже короткий проміжок часу. Доведено, що як тільки слово починає активно використовуватися, воно втрачає свою новизну і стає загальноживаним.

Неологізми в сучасній англійській мові виникають на основі різних принципів. Багато лінгвістів виділяють принцип мовної економії як домінуючий на сучасному етапі. Все більша стрімкість життя і брак часу призводять до зміни сприйняття часу в ХХІ столітті [Urqu 2000]. Цілком природно, що мова як своєрідне дзеркало соціокультурного життя змінюється разом із суспільством. Водночас, зміни зачіпають і саму природу мови, словотворчі моделі. Надалі для зручності терміном «неологізм» буде позначатися будь-яке слово, що має якості як лексичних новотворів, так і якості власне неологізмів.

1.2. Класифікація неологізмів

Існують різні точки зору на класифікацію неологізмів. Різні вчені класифікують їх виходячи з різних підходів до самого поняття неологізм.

Французький лінгвіст П. Гілберт, який присвятив багато досліджень проблемі неології, виділяє чотири типи неологізмів з урахуванням способу їх утворення: фонологічні, семантичні, запозичення та синтаксичні, які створені шляхом комбінації існуючих в мові знаків (словотвір, словосполучення) [Гілберт 1971, с. 58]. В свою чергу, фонологічні неологізми, підрозділяються на власне фонологічні неологізми та запозичення; морфологічні підрозділяються на афіксальні, словоскладання та скорочення. Цю класифікацію неологізмів підтримують також такі лінгвісти, як М. Кініон [Quinion 2002].

Однією з відомих є класифікація Ю. А. Зацного, який згідно із засобом утворення розподіляє неологізми на такі групи: 1) фонологічні; 2) запозичення; 3) семантичні; 4) синтаксичні, створені шляхом комбінації знаків, що існують в мові (словотворення, словосполучення).

О. О. Селіванова зазначає, що є два різновиди неологізмів за способом введення до мови: лексичні (новотвори або запозичення) і семантичні (нові значення вже відомих слів). У той час, як лексичні неологізми є новоутвореними словами, семантичні неологізми, або неосемантицизми, – це слова, які набувають додаткового значення в процесі своєї еволюції [Renouf 2013]. А. Шулер зазначає, що цей процес може супроводжуватися узагальненням, конкретизацією або метафоричною трансформацією початкового значення терміна [Schüler 2006].

Звертає увагу О. Селіванова і на існуванні оказіоналізмів у сфері неології – індивідуально-авторських новотворів або нових значень відомих слів. Цей прошарок лексики належить до стилістичних неологізмів [Селіванова 2006, с. 417]. Загальноновизнано, що оказіоналізм створюється для певного контексту та не перетворюється на постійний словниковий елемент [Bauer

2001]. Ганс-Йорг Шмід розглядає процес становлення неологізмів, розділяючи його на три етапи: лексикалізація, інституціоналізація та закріплення [Schmid 2011, с. 71–80]. З цього погляду, okazіоналізм зазвичай не проходить стадію лексикалізації, тоді як неологізми розвиваються далі, щоб закріпитися та навіть увійти до авторитетних словників. Проте, вчені зазначають, що деякі нові словосполучення «залишаються прикордонними випадками між одноразовими утвореннями та справжніми неологізмами» [Mattiello 2017, с. 26]. У роботі ми використовуємо термін «лексична одиниця», а не «слово», оскільки багато досліджуваних неологізмів є багатослівними послідовностями (що складаються з двох або трьох слів), які передають одне значення.

Фонологічні неологізми утворюються з окремих звуків або своєрідних конфігурацій звуків. У цих новотворах відчувається деяка штучність. Подібні сполучення звуків нерідко поєднуються з морфемами грецького або латинського походження. Прикладами таких слів можуть слугувати назви полімерних волокон, винайдених в останні десятиліття (*polysterol, nylon* тощо) або терміни, котрі використовують у фізиці, хімії, оптиці та інших науках: *polychromatic* – багатокольоровий; *monochromatic* – однокольоровий. Такі неологізми називаються власно фонологічні неологізми.

До фонологічних неологізмів Л. Гілберт відносить і запозичення [Гілберт 1971]. Загальною тенденцією для запозичень є те, що вони мають фонетичну дистрибуцію, не характерну для англійської мови. У них відсутня мотивація, вони володіють нетиповим для англійської мови морфологічним членуванням.

Запозичення можна розділити на чотири групи:

1. Власне запозичення. Основна мова – джерело цих неологізмів – французька. Новою тенденцією є збільшення запозичень з африканських й азійських мов, особливо з японської. Неологізми цієї категорії найчастіше передають поняття в сфері культури (*discotheque, cinematheque*); суспільно-політичного життя (*the Duma* – Дума); повсякденного життя (*petit dejeuner* –

невеликий сніданок, *Ryokan* – ріокан (готель у традиційному японському стилі)) тощо.

2. Варваризми – неасимільовані або слабоасимільовані в англійській мові одиниці, що відрізняються найбільшим ступенем новизни, наприклад: *dolce vita* (іт.), *perestroika*, *glasnost*.

3. До третьої групи відносяться ксенізми. Це неологізми, що відображають реалії, специфіку побуту країни – джерела, невластиві мові перекладу, наприклад: *kung-fu* – кунг-фу, *ninja* – ніндзя, *guro* – тип бутерброда. Ксенізми становлять 14% від всіх запозичень і мають більший ступінь новизни, ніж варваризми.

4. Кальки формують четверту групу, наприклад: *corporate bond* – корпоративна облігація; *clean bill* – «чистий» законопроект. За останні 25 років їх кількість в англійській мові різко зменшилася [Rey 1995, с. 120].

Саме різні підходи та критерії диференціації неологізмів заважають вченим прийняти універсальну класифікацію нових слів. Вивчивши попередній досвід опублікованих статей, ми можемо зробити висновок, що неологізми поділяються на кілька категорій:

- за способом словотворення розрізняють лексичні, семантичні неологізми та нові словосполучення;
- за походженням розрізняють новоутворені та одноразові слова;
- за призначенням розрізняють номінативні та стилістичні неологізми.

Нові слова також можна класифікувати за тематичними групами, які охоплюють поняття «людина», «повсякденна діяльність», «стосунки з іншими членами суспільства», «культура» та «психіка». У нашому дослідженні ми враховуємо структурні закономірності виявлених неологізмів, відстежуючи схеми, на які вони спираються, та інтерпретуючи їхні медіафреймінгові наслідки. Окрім неологізмів, пов'язаних з війною, які з'явилися або набули нових значень у 2022 році, ми також визначаємо терміни, які використовувалися раніше, але набули нової актуальності під час війни, причому їхня семантика окреслилася чіткіше, а їх використання в

медіа стало набагато поширенішим. Згідно з Г.-Й. Шмідом [Schmid 2011, с. 71–80), ці неологізми зараз перейшли від стадії лексикалізації до стадій інституціоналізації та закріплення. Хоча вони відносно нові (створені протягом останніх двох десятиліть), ми називаємо їх «реактуалізованими лексичними одиницями», щоб встановити розмежування з неологізмами війни у вузькому сенсі.

1.3. Способи творення неологізмів

О. О. Селіванова до способів творення неологізмів відносить креацію, деривацію різних типів (морфологічну і неморфологічну), калькування, запозичення, актуалізацію застарілих слів або одиниць різних терміносистем, жаргонів, аргю та ін. Формування нових значень відбувається, як зазначає О. О. Селіванова, шляхом метонімізації, метафоризації, семантичної конденсації, каламбуру. Існують також неологізми-сполуки, які є «результатом перетворення фрагментів цитат на кліше, складену номінативну одиницю, що супроводжується переосмисленням, структурними змінами» тощо [Селіванова 2006].

Ю. А. Зацний, досліджуючи шляхи і способи поповнення вокабуляру англійської мови, також звертає увагу на такі способи збагачення словникового складу мови як афіксація, словоскладання, злиття (бленди і телескопія), запозичення тощо [Зацний 2000]. Число афіксів, які використані при творенні нових слів, і їх дистрибуція зараз украй багаті і різноманітні. Природно, що найбільшим ступенем новизни володіють одиниці, створені за допомогою нових афіксів і напівафіксів. Їх небагато: *-on*, *-ase*, *-sd*, *-nik*, *eco-*, *mini-*, *taxi-*, *mega-*, *cine-*, *-oholic*, *-gate*, *-natcher*, *flexi-*, *aspes-* (наприклад, *nudnik*, *bookaholic*).

Акт утворення нового слова способом конверсії – це використання основи вихідного слова для оформлення її в інше слово за умови іншої

граматичної сполучуваності, типової для іншої частини мови. У процесі цього оформлення до основи приєднують ті граматичні форманти, які уможлиблюють вираження цієї частини мови в умовах такої сполучуваності [Жлуктенко 1958, с. 53]. Активності конверсії слугують саме неологізми, які стають «сировиною» для цього процесу. Найбільш продуктивною моделлю конверсії впродовж багатьох років є модель $N \rightarrow V$: *greenwash* (n.) \rightarrow *greenwash* (v.), *addict* (n.) \rightarrow *addict* (v.), *recycle* (v.) \rightarrow *recycle* (n.). При цьому, значна кількість дієслів утворюється від складних іменників різних семантичних груп, наприклад, від іменників, що позначають предмети, утворюються дієслова з інструментальним значенням (робити дію за допомогою предмета, позначеного основою). До цієї групи можна віднести такі дієслова: *to bankroll* – розплачуватися великими купюрами; *to blackice* – покриватися льодом (про дорогу).

Деякі лінгвісти вважають конверсію актом словотвору, за якого утворюються слова омонімічні своїм словотворчим базам, але відрізняються від них парадигмами. Так, наприклад, зараз у мережі Інтернет можна часто бачити вираз *E-mail me/us to...* З'ясування значення подібного неологізму не представляє труднощів. Синтаксичний контекст дає можливість визначити приналежність слова до перехідних дієслів, і, знаючи значення слова *E-mail* (електронна пошта), перекладаємо: «Висилайте повідомлення електронною поштою за адресою...».

Особливо продуктивним є утворення іменників від прикметників, що закінчуються на *-ic*, наприклад: *acrylic*, *transuranic*, *tricyclic*. Дана модель широко використовується в медицині: *autistic*, *astigmatic*, *geriatric*, *prepsychotic*. Всі ці одиниці утворені за аналогією з такими відомими словами, як *alcoholic*, *fanatic*, *critic*.

Так само, як для афіксальних і складних неологізмів, для нових конвертованих утворень характерна тенденція до багатокомпонентних структур. Так, іменники можуть утворюватися від дієслівних фраз, наприклад: *work-to-rule* – виступ робітників з вимогами дотримувати всіх

пунктів трудового договору; *to rubber-stamp* – затверджувати (документ); *to soft-deck* – стикувати орбітальну станцію вручну.

Аналогічна тенденція спостерігається серед нових конвертованих прикметників: *cents-off* – знижений (про ціну) (обмежено у вживанні американським варіантом); *to double* – виконувати дві ролі; *to politic* – проявляти політичну активність (особливо в погоні за голосами виборців).

В останні десятиліття значно зростає роль словоскладання. Прикладами неологізмів, утворених цим засобом можуть бути такі слова: *easy-to-use* – зручний, легкий у вживанні; *L-driver* – водій початківець.

Збільшилася кількість слів, де перший компонент – власна назва: *Reagagate*, пов'язаний із викраденням людьми Рейгана конфіденційних документів Дж. Картера; *Henmaniac* – слово, що використовується на позначення фанатів відомого тенісиста Тіма Хенмана; *Locheedgate* – скандал пов'язаний з даванням хабара компанією «Локхід» японському уряду з метою отримання вигідних замовлень; *Timboldon* – слово, створене від імені відомого тенісиста Тіма Хенмана та назви чемпіонату з тенісу в Уїмблдоні [Шкурко та ін. 2009, с. 156].

Серед неологізмів останніх десятиліть намічається тенденція до збільшення одиниць, які відносяться до злиття або блендів: *slanguage* (*slang* + *language*) – вид мовлення, в якому використовується велика кількість, так званих, сленгових слів та виразів; *dinglish* (*Deutsch* + *English*) – суміш німецької та англійської мови; *slugflation* (*sluggish* + *inflation*) – стагнація в економіці, яка супроводжується зростанням інфляції; *biopreneur* (*biotechnology* + *entrepreneur*) – підприємець, який займається біотехнологіями [Шкурко та ін. 2009, с. 156–157].

Ще одним цікавим способом появи нових слів є саме творення (*creating*). Творення передбачає винахід абсолютно нових слів без використання існуючих морфем. У цьому процесі нові лексичні одиниці мають абсолютно нові фонетичні форми та часто з'являються як назви брендів (наприклад, *Reebok*, *Pepsi*, *Oreo*, *Lexus*). Ономатопа, утворення слів

шляхом імітації звуків тварин, природних явищ або шумів, також належить до цієї категорії (наприклад, *му*, *hm*).

У мові також є нові слова, походження яких повністю невідоме та не відповідають жодному з вищезазначених правил категорії. Невизначеність походження таких слів підвищує інтерес етимологів до цієї галузі та спонукає їх до пошуку рішення.

Отже, сучасні дослідники одностайні в тому, що неологізація є багатовимірним і динамічним процесом, у якому задіяно широкий спектр словотвірних механізмів. До них належать як традиційні способи – афіксація, словоскладання, конверсія, запозичення, калькування, – так і інноваційні моделі, пов'язані зі злиттями, появою нових афіксів, багатокomпонентних структур чи власне креативним творенням слів. Особливо продуктивними залишаються афіксація та словоскладання, які реагують на потреби номінації в умовах швидких суспільних та технологічних змін. Зростає також роль неологізмів-блендів і одиниць з ономастичними компонентами, що віддзеркалюють культурні й медійні тенденції останніх десятиліть. Водночас у мові виникають і абсолютно нові лексеми, створені поза межами звичних словотвірних моделей, що посилює інтерес до проблеми їх етимології. Усе це підтверджує, що неологізми є показником розвитку мовної системи та її здатності адаптуватися до нових комунікативних потреб.

1.4. Політичний дискурс: визначення та методологія вивчення

Мова – одна з тих сфер людської діяльності, яка однією з перших відображає зміни в соціальних, політичних та інших сферах людської діяльності. Жива мова розвивається дуже швидко; вона перебуває під впливом внутрішніх і зовнішніх факторів, адаптується до постійних змін у соціальному, політичному, науковому та культурному житті. Вона завжди

набуває нових форм і цінностей, водночас самоочищаючись від старих елементів, які вже не можуть виконувати свої функції.

Політичний дискурс завжди був потужним ресурсом влади, за допомогою якого держава та громадські інституції здатні забезпечити самопрезентацію, оформлювати та просувати себе у вигідному світлі або ображати опонентів. Суспільство немає статичного стану; воно завжди перебуває в процесі постійного розвитку. Політика – одне з таких явищ, тому лексичні одиниці, що обслуговують цю сферу життя людей, також перебувають у постійному розвитку. Політичний дискурс відображає всі соціальні та політичні зміни, що є чинниками формування нового сприйняття, яке передається переважно через неологізми. Концептуальні ряди політичного дискурсу взаємодіють один з одним, тим самим відтворюючи багатоспектрову гаму концептуального світогляду.

Теорію дискурсу розробляли такі вчені, як М. Фуко, Р. Барт, Й. Габермас та Т. А. ван Дейк. Їхні праці з цього питання вважаються класичними. У 1952 році З. Гарріс вперше використав термін «дискурс» як самостійний термін у своїй статті «Аналіз дискурсу». Він визначив дискурс як послідовність речень, сказаних або написаних людиною чи групою людей у певній ситуації [Harris 1981, с. 12]. У 1960-х роках Мішель Фуко використав вчення Еміля Бенвеніста для розробки власного бачення мети та завдань дискурс-аналізу. Французька школа дискурс-аналізу розглядає дискурс як усну або письмову мову; складний процес або результат мовної діяльності, специфічний тип вираження, характерний для певної соціально-політичної групи чи епохи. Ролан Барт як прихильник семіотичної теорії досліджував різні типи дискурсів, такі як історія, медицина, звичаї, міфи, мода, реклама та об'єкти масового виробництва. Він вважав, що дискурс складається із соціальних знаків, які мають соціально значущі значення та міфологічний зміст [Barthes 1981, с. 8].

Не лише слова, а й образи та предмети можуть передавати важливі семантичні значення. Юрген Габермас пов'язав дискурс з теорією соціальної

дії та проблемою соціальної легітимності, виділяючи публічний дискурс як не просто когнітивну вправу, а і як мобілізацію причин та аргументів, що спираються на інтереси, цінності та ідентичність громадян. У свою чергу, політичний дискурс залучає фактичні джерела мотивації та волі громадян, перетворюється на комунікативну модель, де вільна та орієнтована на консенсус комунікація відіграє ключову роль у досягненні згоди в процесі діалогу [Habermas 1996, с. 312].

У свою чергу, Т. А. ван Дейк використовує як широке, так і вузьке розуміння терміна. У широкому сенсі дискурс – це складна комунікативна подія, що відбувається між суб'єктом та об'єктом у певних контекстах і може включати вербальні та невербальні компоненти. У вузькому сенсі дискурс визначається як текст або розмова, що містить лише вербальні компоненти та є результатом комунікативної дії. Дискурс розглядається як готовий продукт або продукт, що перебуває в процесі та може бути інтерпретований реципієнтами [Dijk 2008, с. 354].

Наразі єдиного визначення поняття дискурсу немає, але більшість дослідників розуміють його в широкому сенсі. Н. Фейрклоу та Р. Водак підсумовують основні принципи аналізу дискурсу таким чином:

- 1) аналіз дискурсу вирішує соціальні проблеми;
- 2) владні відносини є дискурсивними;
- 3) дискурс конституює суспільство та культуру;
- 4) дискурс виконує ідеологічну роботу;
- 5) дискурс є історичним;
- 6) зв'язок між текстом і суспільством є опосередкованим;
- 7) дискурс-аналіз є інтерпретативним та пояснювальним;
- 8) дискурс є формою соціальної дії [Fairclough та ін. 1997, с. 271–280].

Такий підхід став основою для більшості наукових досліджень з цієї теми. Дискурс переважно трактують як особливий вид комунікації, що відбувається між тим, хто говорить і слухає в певному часовому, просторовому й іншому контексті. Ця комунікативна дія може бути мовною,

письмовою, мати вербальні і невербальні складові [Петренко 2003, с. 8]. Загалом, дискурс можна визначити як складну комунікативну подію, що включає екстралінгвістичні фактори та не може існувати без соціального, політичного та культурного контексту. Міждисциплінарність є характеристикою сучасного дискурс-аналізу.

Політичний дискурс відображає взаємодію між індивідами, суспільством та державою, що впливає на сприйняття світу реципієнтами. Беручи до уваги різні підходи до визначення дискурсу, можна виділити такі характеристики: комунікативність; наявність політичних суб'єктів; зосередженість на важливих соціальних та політичних питаннях; високий рівень мовної культури, що дозволяє досягати згоди шляхом аргументованого висловлення, обговорення та узгодження різних поглядів. Оскільки дискурс – це складне комунікативне явище, що включає адресата та адресанта, контекст та ситуацію, він залежить від мети, яку ставлять перед собою політичні суб'єкти окремо та політична культура загалом.

Н. Кондратенко визначає політичний дискурс як вияв політичної комунікації, що передбачає актуалізацію політичного тексту в комунікативному акті взаємодії політичного суб'єкта (політика) та об'єкта (аудиторії) [Кондратенко 2007]. Л. Нагорна розглядає політичний дискурс як механізм узгодження персонального, соціального і культурного знання [Нагорна 2005]. О. Ковальова характеризує політичний дискурс такими рисами, як риторичність, емоційність, маніпулятивність, динамічність, ритуальність [Ковальова 2020, с. 105].

Політичний дискурс має свої особливості, включаючи використання специфічної лексики, структуру та реалізацію дискурсу. Головна мета політичного дискурсу – переконати людей у правильності певних дій чи оцінок, а не просто описувати події. Для досягнення цієї мети політичний дискурс повинен стимулювати реципієнта до певних дій. Ефективність політичного дискурсу визначається тим, наскільки добре його символи відповідають масовій свідомості та цінностям реципієнтів. Однак,

переконання не завжди виглядають як логічна аргументація, оскільки політики можуть використовувати різні мовні засоби.

Політичний дискурс залежить від того, хто говорить і хто слухає, комунікативних намірів мовця та результатів впливу на адресата. Розмовний дискурс складається з п'яти етапів: встановлення мовного контакту, введення теми, підтвердження теми, зміна тем і ролей та завершення комунікативного акту [Шарапановська 2016, с. 429]. Особливістю політичного дискурсу є те, що він спрямований на майбутній контекст, який не можна легко та одразу спростувати.

Функції політичного дискурсу, як і сама концепція, є предметом обговорення. Узагальнюючи різні підходи, можна виділити чотири основні функції: інструментальну, інформаційну, переконливу та прогностичну. Інструментальна функція політичного дискурсу стосується його використання як інструменту політичної влади. Ця функція складається з семи елементів: соціальний контроль, легітимізація влади, відтворення влади, соціальна орієнтація, соціальна солідарність та диференціація, агоністична та акціональна функції. Їхній вплив включає контроль над громадською думкою; обґрунтування рішень щодо розподілу влади та ресурсів; створення підтримки для тих, хто при владі; формування сприйняття політичної реальності в суспільстві; сприяння інтеграції або розділенню різних соціальних груп; активізацію та координацію соціальних конфліктів, вираження незгоди та протесту проти дій тих, хто при владі; та реалізацію політики шляхом мобілізації та «наркотизації» населення [Жибак 2016, с. 125].

Інформаційна функція політичного дискурсу необхідна для виконання інструментальної функції. Вона забезпечується через взаємодію між ЗМІ та політичними акторами. Більшість громадян формують своє уявлення про політичну ситуацію на основі інформації, яку вони отримують із ЗМІ, а не на основі власного безпосереднього досвіду в політиці, оскільки більшість із них не займається політикою безпосередньо. Поширення інформації про

політичну сферу допомагає громадянам бути поінформованими та формувати своє уявлення про політичну реальність. Політичний дискурс включає три напрямки реалізації інформаційної функції: поширення інформації, встановлення порядку денного та проєкція в майбутнє та минуле [Graber 1981, с. 198]. Вони формують інформаційне поле політичного дискурсу. Політичний дискурс також визначається як інституційна комунікація, що використовує професійно-орієнтовані знаки, має власну лексику, фразеологію та пареміологію [Демська 2014, с. 56].

Наступна функція політичного дискурсу – переконлива, яка передбачає вплив на адресата. Політичний дискурс має сильний вплив на формування думок та переконань людей. Функція переконання найкраще виражена в політичних промовах, парламентських дебатах, партійних програмах та пропагандистських матеріалах, де важливо не лише надати інформацію, а й переконати слухачів, викликати певні наміри та довіру до себе, здійснити емоційний та інтелектуальний вплив на думки суспільства щодо певних явищ чи подій, закликати до дії та формувати необхідні думки та цінності для переконання громадськості. Прогностична функція політичного дискурсу базується на аналізі минулих подій та досвіду, що дозволяє передбачити тенденції майбутнього розвитку політичних процесів. Ця функція гарантує збереження та відтворення владних відносин у формах, що відповідають певному типу влади.

Вивчення медіаполітичного дискурсу стало дуже важливим у сучасному суспільстві, де інформація є рушійною силою. Медіадискурс є основним типом політичного дискурсу, оскільки він впливає на громадську думку та допомагає формувати концептуальну картину світу [Лютянська 2004, с. 139].

Окрім більш розповсюдженого лінгвістичного аналізу політичного дискурсу, представленого дисертацією О. С. Фоменко [Фоменко 1998], або соціокультурного дискурс-аналізу [Fairclough та ін. 1997], який будується на постулаті, згідно з яким дискурс і соціокультурна реальність

взаємообумовлені, в останні роки отримали розповсюдження інші напрямки дослідження, а саме: контент-аналіз, риторичний аналіз, когнітивне дослідження політичного дискурсу. Соціокультурний підхід наголошує на необхідності дослідження інтertextуальності дискурсу (зв'язків з іншими дискурсами), а також врахування шару історичних знань, що становлять контекст відповідного дискурсу. В межах соціокогнітивного підходу (Т. А. ван Дейк) політичний дискурс трактується як ментальна репрезентація політичних структур, подій, акторів, груп, процесів, а політичне пізнання – як спосіб когнітивного поєднання індивідуальних і колективних вимірів політики через політичний дискурс [Dijk 2001].

Контент-аналіз має більш ніж вікову історію вивчення політичної комунікації. На відміну від критичного дискурс-аналізу, лінгвісти цього напрямку повністю дистанціюються від суб'єктивності дослідника і аналізують великі корпуси (або невеликий, але спеціально підібраний корпус) політичних текстів з використанням методів комп'ютерної обробки матеріалу. Сучасний контент-аналіз активно вивчає квантитативні характеристики тактик вихваляння, критики і захисту; співвідношення в мові політиків змісту, орієнтованого на суспільні проблеми і на особисті характеристики політиків; співвідношення в політичному дискурсі акцентів на минуле, сьогодення і майбутнє [Шарова 2009, с. 113].

До риторичного напрямку у вивченні політичного дискурсу належать фахівці, які прагнуть використовувати традиційні методики, що добре зарекомендували себе. Цей напрям дуже популярний у США.

Сутність методу семантико-когнітивного аналізу полягає у процесі дослідження концептів певних значень – когнітивної інтерпретації. Головним завданням цього методу є представити максимально повний опис семантики слів, словосполучень чи текстів, змодельовати зміст концепту за допомогою когнітивної інтерпретації [Селіванова 2008, с. 221]. Шляхом когнітивної інтерпретації здійснюється когнітивне узагальнення результатів лінгвістичного аналізу мовних засобів, що вербалізують концепт: факти

мовної свідомості узагальнюються та інтерпретуються як факти когнітивної свідомості. Результатами когнітивної інтерпретації А. Андрусь вважає опис структури концепту, тобто когнітивних шарів чи когнітивних ознак, які утворюють концепт [Андрусь 2015, с. 15].

Здійснення семантико-когнітивного аналізу передбачає кілька етапів:

- 1) виявлення основних концептів та фреймів явища, семантико-когнітивний аналіз якого виконується;
- 2) побудова номінативного поля концепту, визначення його ядра;
- 3) опис семантики мовних засобів, що входять до номінативного поля концепту;
- 4) когнітивна інтерпретація результатів опису семантики мовних засобів;
- 5) визначення когнітивних особливостей змісту концепту;
- 6) моделювання концепту у словесній, стилістичній формі.

Семантико-когнітивний підхід досить виразно вказує, що шлях дослідження від семантики мовних одиниць до концепту є найбільш об'єктивним. Аналіз мовних засобів уможлиблює найпростішим і найбільш надійним способом не тільки виявити ознаки концептів, але і змоделювати їх. Тому основну увагу потрібно фокусувати на виявленні й описі змістових ознак під час характеристики фрагментів вже зазначеного концепту із дотриманням поетапності аналітичного процесу.

Ще одним важливим підходом до вивчення неологізмів є прагматичний підхід до лексичного значення та змісту. Лексикологічна інтерпретація лексичного значення як «головної матеріальної частини світу, яка відображає поняття, що виражає дане слово, та основні властивості речі, яку воно позначає» [Рагоуан 2023, с. 80], безсумнівно, є загальновідомою. Так само розповсюдженими є визнання значення як невід'ємної властивості слова та визнання денотативної й конотативної частин значення в лексикології. Зміст будь-якого мовного продукту формується на основі взаємодії цих двох

основних аспектів значення слова, причому в різних стилях мови переважає або конотативне, або денотативне значення.

Дослідження в галузі лінгвістичної прагматики були і є предметом уваги низки вітчизняних та зарубіжних лінгвістів і мають надзвичайну багатовимірність (З. Вендлер, А. Вежбицька, Ф. Кіфер, Ф. Реканаті, Дж. Р. Серл та інші). Водночас ми спираємося на широке розуміння комунікативно-прагматичної парадигми в сучасній лінгвістиці як напрямку, що дозволяє вивчати лінгвістичні явища з позиції «того, хто говорить», «людини в мові», «мови в дії». Ми розглядаємо її як з точки зору відбору та номінації лексичних одиниць, так і з позиції визначення доцільності їх використання в процесі комунікації, а, отже, їх впливу на комунікантів, залежно від комунікативної ситуації, цілей та завдань, до яких вони прагнуть [Hagège 1997].

Розгляд мовних неологізмів, що реалізують єдність комунікації та пізнання, вимагає звернення, з одного боку, до аспекту її створення та розвитку, а з іншого, до її функціонування та комунікативно-прагматичної валідності в дискурсі, що, на нашу думку, підкреслює прямий зв'язок між номінативною та комунікативною діяльністю [Shchurachova 2017, с. 82]. Іншими словами, творення мовних неологізмів слід розглядати як процес номінації, але водночас як процес пізнання та комунікації.

Прагматичний підхід до перекладу неологізмів передбачає розуміння функції слова в його оригінальному контексті та відтворення цього ефекту в цільовій мові. Це вимагає всебічного аналізу форми, внутрішньої структури та мотивації неологізму, а потім застосування відповідної стратегії з ряду варіантів, таких як переклад, транслітерація, калькування або описовий переклад. Перекладач повинен віддавати пріоритет збереженню передбачуваного значення та конотації, адаптуючи його до цільової аудиторії й враховуючи конкретний тип дискурсу, комунікативний акт та соціальний контекст.

Під час аналізу лексичних неологізмів у рамках комунікативного та прагматичного підходів ми також припускаємо врахування типології прагматичних параметрів (правил) диференціації мови. Під прагматичними правилами ми маємо на увазі такі параметри: 1) тип дискурсу; 2) тип комунікативного акту; 3) комунікативна спрямованість дискурсу; 4) соціальний статус комунікантів [Rey 1995]. До специфічних параметрів, що визначають обмеження в аспекті стратифікаційної мінливості, можна також віднести вікові, статеві, освітні та професійні параметри, оскільки саме за цими характеристиками традиційно виділяється політичний дискурс.

Тому, з одного боку, можна говорити про ієрархію зовнішніх факторів, що визначають статус комунікантів, беручи участь у створенні типології параметрів прагматичної ситуації та визначаючи адекватний вибір й обмеження на використання певних лексичних одиниць у комунікативно-прагматичній ситуації. З іншого боку, ці фактори дозволяють визначити прагматичні компоненти в межах значення слова, що кодують прагматичні правила та обмежують використання лексичних одиниць у комунікативному акті.

Розвиток мовних неологізмів визначається, на нашу думку, відсутністю у адресантів таких одиниць у лексиконі. Відповідно, мовні неологізми в політичному дискурсі створюються як прояв певного комунікативного наміру, а не як одиниця, навмисно створена для доповнення словникового запасу мови.

Вивчення комунікативного інтенційного значення лексичних одиниць як результату відображення сутності комунікативної дії з предметністю та структурними властивостями лексичних одиниць і є предметом вивчення новостворених лексичних одиниць у комунікативно-прагматичному аспекті [Shchurachova 2017, с. 82].

Говорячи про прагматичний потенціал лексичних неологізмів в дискурсі, слід зазначити, що, незважаючи на те, що лексичні одиниці реалізують єдність пізнання та комунікації, вони практично позбавлені

комунікативної самостійності в тексті. Комунікативна валідність мовних одиниць реалізується на рівні речення та тексту. Вивчення неологізмів з комунікативно-прагматичної точки зору дозволяє виявити прагматичну функцію, яка реалізується в контексті та спрямована на досягнення певного результату, мотивованого наміром комунікантів у журналістському дискурсі. Зрештою, ефект цього впливу залежить від вибору певних засобів у конкретній комунікативній ситуації, а також від мови неологізмів, використання яких орієнтоване на оптимальне вирішення конкретного комунікативного завдання. Фактично, мову засобів масової інформації сьогодні можна розглядати як єдність стандарту та виразу.

Таким чином, політичний дискурс – це складне комунікативне явище, опосередковане певними соціокультурними звичаями, метою якого є досягнення політичних цілей. До основних рис політичного дискурсу належать комплексне відображення взаємодії між людиною та суспільством, зосередженість на суспільній свідомості, суб'єктивна кореляція з учасниками, зосередженість на майбутньому, полемічність, опосередкований характер політичного досвіду більшості громадян, фідеїстичні риси, театральність та використання формальних засобів. Політичний дискурс – це складний вираз усіх взаємодій між індивідами та суспільством, який залежить від рівня розвитку суспільства та відображає дискурс влади та її політику. Він також відіграє важливу роль у формуванні соціальних інтересів, а масова комунікація є ключовим елементом у реалізації стратегій політичної комунікації. Специфіка політичного дискурсу полягає в його спрямованості на реалізацію політики та досягнення політичних цілей. Тому дуже важливо формувати думки, цінності та оцінки, необхідні тим, хто конструює дискурс у суспільстві. Часто це робиться шляхом звернення до емоцій людей, а не до їхнього розуму, використання авторитетів, традицій, історичних прикладів та культурних норм.

Політичний дискурс часто супроводжується емоційними виразами. Оскільки він охоплює всі сфери політичного життя в суспільстві, політичний

дискурс може бути небезпечним інструментом впливу. Він має не лише змістовне, а й сутнісне значення, оскільки відображає не лише реальність, а й певну групу чи групи людей. Різні учасники комунікації по-різному відображаються в дискурсі: комунікативні форми породжують їхній зміст. Лексичні неологізми відносяться до тієї частини мовної системи, яка є невід'ємною характеристикою прагматичного потенціалу, реалізованого в комунікативній ситуації та домінантного при прагматичній спрямованості політичного дискурсу.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНІ АНГЛОМОВНІ ПОЛІТИЧНІ НОВОТВОРИ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАД

2.1. Морфологічні характеристики сучасних англомовних новотворів у політичній сфері

Одним з аспектів лінгвістичної боротьби є створення та використання неологізмів, тобто нових слів та виразів, що з'являються під час конфлікту та відображають нові реалії, ідеї та погляди. Ці неологізми відображають важливий аспект соціолінгвістичної динаміки, в якій мова функціонує як відображення соціальних та політичних змін. Більшість неологізмів є похідними від слів, тобто утвореними на основі існуючих. Абсолютно нові слова зустрічаються вкрай рідко.

При аналізі лексичних одиниць-неологізмів у сфері політики було виявлено такі моделі словотворення:

1. Афіксальна модель фактично переважає в утворенні неологізмів. Вихідне слово характеризується фрагментацією та наявністю внутрішньої предикації. В англійській мові поширені такі суфікси:

-ism: activism – практика активної участі або відстоювання певної справи, часто для досягнення політичних чи соціальних змін. Вона охоплює низку дій, від інституціоналізованих методів, таких як лобіювання та петиції, до більш нетрадиційних підходів, таких як громадянська непокоря [Cambridge Dictionary Online];

-ist: declinist – стосується переконання, що все поступово стає менш важливим, гіршим або нижчим;

-phobia: putinphobia – путінофобія. Це слово не є визнаним клінічним терміном чи стандартним діагностичним позначенням. Це неологізм, відносно нове слово, що поєднує «путін» (ім'я чинного президента Росії) із морфемою «-фобія» (страх або відраза). Його використовують для опису

негативного настрою або страху, спрямованого конкретно на Володимира Путіна або, ширше кажучи, на Росію та її політику. Цей термін часто зустрічається в дискусіях про політичний дискурс, у зображеннях в ЗМІ та громадській думці щодо Росії та її керівництва, наприклад, у статті Д. Бендоу «Putin-Phobia, the Only Bipartisan Game in Town» [Vandow 2018]. Дехто стверджує, що «путінофобія» є законним занепокоєнням, яке відображає страх перед діями та політикою Путіна, особливо в контексті міжнародних відносин та геополітичної напруженості. Інші стверджують, що термін використовується для того, щоб відвернути критику Росії або замовчати законні занепокоєння щодо її дій, називаючи їх ірраціональним страхом.

Існує велика група іменників, утворених за моделлю «ім'я політика + суфікс». Похідне слово *scholzing* з негативним забарвленням походить від прізвища німецького політика Олафа Шольца з додаванням іншомовного суфікса *-ing* для позначення особи, яка не виконує своїх зобов'язань: *Yesterday we all were supposed to fix the staircase, but you were scholzing us all day* [Urban Dictionary]. Таке значення було спричинено затримкою з передачею танків Україні.

Безперечно, що вищезгадані антропонімічні похідні вказують на глузливе ставлення до європейських політиків, які не здатні ефективно діяти.

Також поширеними є такі префікси:

anti-: *anti-establishment* – означає опозицію до існуючої політичної системи або структур влади;

neo-: *neoliberalism* – політична ідеологія, яка наголошує на вільних ринках та обмеженому втручанні уряду;

pro-: *pro-choice* – відстоює право людей вирішувати, робити аборт чи ні;

post-: *post-truth* – описує середовище, де об'єктивні факти менш впливають на формування громадської думки, ніж звернення до емоцій та особистих переконань;

pseudo-: *pseudopatriotism* – позначає форму патріотизму, яка є нещирою або маніпулятивною [Cambridge Dictionary Online].

В аспекті подальшого розгляду способів перекладу новотворів, доречним вважаємо також короткий огляд подібних тенденцій до творення неологізмів в українській мові, що допоможе провести паралелі та уможливить вибір найбільш адекватного відповідника. Так, зазначимо, що афіксальна модель також дуже поширена в українській мові. Тут можна зустріти такі префікси: *анти-*: *антинатовщина*, *антимайдан*. За допомогою суфіксів утворюються такі політичні неологізми: *-ізм*: *кучмізм*; *-ал*: *регіонал*; *-(і)вець*: *беркутівець*, *азовець*; *-іст*: *кучміст*. Може зустрічатися навіть префіксально-суфіксальний спосіб, наприклад, неологізм *зросійщення*, створений за допомогою префікса *з-* та суфікса *-енн*, чиє використання ми бачимо у статті Тараса Марусика «Зросійщення/русифікація як злочин геноциду українців» [Марусик 2023].

Префікс *де-* вважається в українській мові продуктивним формантом і означає «виконувати якусь дію»: *деактивувати*, *деблокувати*, *дестабілізувати*, *декомунізувати*, *денацифікувати*, *демілітаризувати*, *дерусифікувати*.

Десвіфтизація (deswiftification) – це процес, під час якого Росія має бути позбавлена доступу та змоги використання всіх послуг SWIFT:

... щоб зупинити Путіна, потрібне нафтогазове ембарго і десвіфтизація банків РФ [Кулеба 2022].

Префікс *на-* використовується в таких словах: *надонатити*, *наволонтерити* – «допомагати, підтримувати, платити, знаходити що завгодно, за будь-яку ціну та доставляти це куди завгодно».

2. Іншим досить поширеним явищем у контексті словотворення є злиття, особливо в англійській мові. Значення неологізмів, утворених шляхом злиття, дуже легко встановити, оскільки всі його компоненти мотивовані та зрозумілі. Розглянемо приклади англійських політичних неологізмів, що були створені шляхом злиття: *infoganda (information +*

propaganda), *democratatorship* (*democracy* + *dictatorship*), *politainer* (*politician* + *entertainer*), *pollutician* (*pollution* + *politician*), *Eurogeddon* (*Europe* + *Armageddon*), *genopolitics* (*genetics* + *politics*), *Brexit* (*Britain* + *exit*), *shampaign* (*sham* + *campaign*), *theocon* (*theological* + *conservative*), *corpocracy* (*corporate* + *bureaucracy*), *businesscrat* (*business* + *democrat*), *fiscalamity* (*fiscal* + *calamity*), *democrazy* (*democracy* + *crazy*), *stagflation* (*stagnation* + *inflation*).

В українській мові було виявлено такі неологізми, утворені шляхом злиття: *нардеп* (*народний депутат*), *Евроінтеграція* (*Європейська інтеграція*), *нацполіція* (*національна поліція*), *кнопкодав*, *кулювлоб*, *автомайдан*.

Нове слово *рабсійський* утворене шляхом поєднання іменника *раб* та прикметника *російський*. Ця лексема позначає тих росіян, які сліпо дотримуються політики та ідеології, запропонованої Путіним щодо України та її народу.

ДжаВолина складається з англійського іменника *Javelin* (портативний протитанковий ракетний комплекс) та українського слова *волина*. Згідно з Великим тлумачним словником української мови, слово *волина* має такі значення: 1) народний музичний інструмент із сопілками; 2) жаргонне слово, що означає зброю; 3) назва регіону в Україні – Волинь [Бусел та ін. 2005, с. 200]. *ДжаВолина* – це унікальний пристрій, який використовується для кидання бандерівських коктейлів або коктейлів Молотова в російську техніку. Основна мета – пошкодити ворожу техніку з безпечної відстані. Цей прилад винайшли у Луцьку Волинської області:

У Луцьку добровольці створили катапульту для метання «коктейлів Молотова» та назвали її «ДжаВолина» [Укрінформ 2022].

У цьому випадку початкові звуки слова *Javelin* [ˈdʒævəlɪn] пишуться українськими літерами *дж* і вимовляються як один звук [дж].

3. Наступний спосіб творення неологізмів – це словосполучення, серед яких розрізняють двокомпонентні та трьохкомпонентні політичні неологізми. До двокомпонентних неологізмів відносимо такі:

Cancel culture – «культура скасування»: практика відкликання підтримки (або скасування) публічних діячів та організацій після того, як вони зробили або сказали щось, що вважається неприйнятним

Digital authoritarianism – «цифровий авторитаризм»: використання технологій для придушення інакомислення та контролю населення.

Electoral fraud – «фальсифікація виборів»: незаконне втручання у процес виборів.

Fake news – «фейкові новини»: неправдива або оманлива інформація, представлена як новини.

Identity politics – «політика ідентичності»: політична діяльність або рухи, засновані на спільному досвіді та ідентичності певних соціальних груп.

Political polarization – «політична поляризація»: розбіжність політичних поглядів на ідеологічні крайнощі.

Hybrid warfare – «гібридна війна»: військова стратегія, яка використовує як традиційну, так і нетрадиційну тактику.

Трьохкомпонентні зустрічаються рідше, і нам трапився лише один цікавий приклад:

Climate change denial – «заперечення зміни клімату»: відкидання наукового консенсусу щодо зміни клімату.

В українській мові найчастіше зустрічаються також двокомпонентні неологізми:

помаранчева революція – кампанія протестів, мітингів та акцій громадянської непокори, організована та проведена прихильниками Віктора Ющенка;

газова принцеса – неологізм, пов'язаний з Юлією Тимошенко у зв'язку з її участю у вирішенні газового конфлікту з Росією в 2009 році;

небесна сотня – збірна назва вбитих протестувальників в Україні в грудні 2013 року та лютому 2014;

диктаторські закони або *драконівські закони* – пакет законів, ухвалений Верховною Радою України 16 січня 2014 року, спрямованих на криміналізацію опозиції та громадянського суспільства;

зелені чоловічки або *ввічливі люди* – збірна назва російських військових, які брали участь у вторгненні в Україну в 2014 році;

чорний четвер – 16 січня 2014 року, коли Верховна Рада України прийняла низку так званих «законів про диктатуру»;

революція гідності – протести в Україні, спрямовані проти корупції, свавілля правоохоронних органів та на підтримку європейського вектору зовнішньої політики.

4. Аббревіатура як спосіб словотворення відображає тенденцію до раціоналізації мов, забезпечуючи лінгвістичну економію. Аббревіатура є поширеним методом словотворення в українській та англійській мовах. Серед аббревіатур в англійській мові ми виявили такі: *RINO (Republican In Name Only)*, *DINO (Democrat In Name Only)*. Ці скорочення є прикладами акронімів, оскільки вони складаються з початкових літер фрази та читаються як слова.

В українській мові ми знайшли декілька прикладів. По-перше, це акронім *АТО (антитерористична операція)*, що представляє зону російсько-українського протистояння впродовж 2014-2022 років. Але навіть відомі аббревіатури можуть отримувати нове прочитання. Яскравим прикладом надання нових значень уже існуючим є аббревіатура *ЗСУ*, що розшифровується як *Збройні Сили України*. В умовах війни повага та підтримка українського народу Збройних Сил безмежні та видатні. Тому з'являється інший варіант тлумачення цієї аббревіатури – *ЗСУ (Захистимо Славу України – Save Our Glorious Ukraine)*. Інший приклад – *ДСНС (Державна служба з надзвичайних ситуацій)*, яка набуває нового іронічного змісту *Допоможемо стримати наступ сволоти!* [Facebook 2002].

5. Одним зі способів збагачення словникового запасу є запозичення слів іншомовного походження, особливо через потребу називати нові речі та

поняття. Саме ця причина вважається основною для запозичення слів, тоді як іншими причинами вважаються лінгвістичні, соціальні, ментальні, естетичні та інші. Запозичення – це мовна одиниця, яка переходить з мови-донора до мови-реципієнта в результаті економічних, політичних та культурних зв'язків. Ця мовна одиниця засвоюється мовою-реципієнтом, тобто формується за правилами мови-реципієнта, використовуючи засоби цієї мови, а потім фіксується у словниках.

Звертаючись до переліку причин запозичення, можна виділити таке:

1) необхідність номінації нового об'єкту або нового явища: *immobilizer, thermal pot, memory stick*;

2) необхідність розрізняти змістовно близькі, але все ж різні поняття, наприклад, імідж та характер – *image* та *character*. В одних ситуаціях доречно використовувати лише «англіцизм» – *the image of an employee, the image of a bank*, в інших – доречно використовувати слово *характер*, наприклад, *the character of a teacher* – *характер вчителя*.

В українській мові актуальним явищем є запозичення політичного характеру, наприклад: *електорат, брифінг, політиканство, постулат, лобізм*.

6. Конверсія значно поступається всім іншим способам словотворення в англійській мові. Конверсія – спосіб словотворення, за допомогою якого нові слова утворюються без зміни основної форми, вихідного слова, а саме без додавання або зміни будь-яких морфем. Тут первинною моделлю залишається *Noun – Verb*, за якою утворюється багато нових слів: *to leaflet* – *видавати листівки*; *to summit* – *брати участь у зустрічі на найвищому рівні* (обмежено сферою політики). Ми не знайшли багато прикладів конверсії.

Отже, морфологічний аналіз сучасних англійських політичних неологізмів засвідчує, що найбільш продуктивними моделями словотворення є афіксація та злиття, які дозволяють швидко й точно реагувати на суспільно-політичні зміни. Суфіксальні та префіксальні форманти активно використовуються для створення термінів з оцінним чи ідеологічним

забарвленню, що відображає динамічність політичного дискурсу. Злиття лексем забезпечує високу мотиваційність новотворів і сприяє формуванню яскравих, легко впізнаваних політичних концептів. Словосполучення та аббревіації доповнюють цей процес, забезпечуючи лаконічність та структурну впорядкованість політичної лексики. Запозичення, хоч і менш помітні у кількісному вимірі, відіграють ключову роль у номінації нових реалій. Порівняння з українською мовою демонструє подібні тенденції, що свідчить про універсальність механізмів творення політичних неологізмів. У сукупності це підкреслює високий ступінь адаптивності мовних систем до сучасних політичних викликів.

2.2. Лексико-семантичні характеристики сучасних англомовних політичних новотворів

Семантичні неологізми є одним із найпоширеніших способів творення політичних неологізмів. В англійській мові знайдено такі приклади семантичних неологізмів:

gerrymander – політична маніпуляція межами виборчих округів з метою надання переваг партії, групі чи соціально-економічному класу в межах виборчого округу.

*President Donald Trump's call for Republicans to redraw U.S. House districts so the party can win more seats in the 2026 midterm elections – to **gerrymander** them – has triggered a redistricting frenzy this summer* [Shorman 2025]. – Заклик президента Дональда Трампа до республіканців перерозподілити округи Палати представників США, щоб партія могла отримати більше місць на проміжних виборах 2026 року – **щоб перерозподілити їх** – спричинив шалений перерозподіл округів цього літа.

У даному випадку ми бачимо, що *gerrymander* в англійському тексті вимагає певного пояснення, тому у перекладі буде краще опустити фразу *щоб перерозподілити їх*.

purple state – штат, який підтримує як демократів, так і республіканців); *red state* – штат, в якому більшість людей підтримує республіканців; *blue state* – штат, в якому більшість людей підтримує демократів [US Elections 2020 Vocabulary].

Протягом останніх півтора року в англійському журналістському дискурсі також з'явилося багато неологізмів, пов'язаних з російсько-українською війною. Повномасштабне вторгнення призвело до активної появи в ЗМІ лексики та термінології, які раніше не використовувалися з такою частотою. Поширення набули терміни *rump state*, *Finlandization*, *cease-fire*, *cluster munitions*, *vacuum bomb* тощо. Ці слова не є неологізмами в прямому сенсі цього терміна: вони не є новоутвореними і не набули нового значення. Однак, за класифікацією Л. Верби, до неологізмів належать слова, що позначають актуалізовані реалії [Верба 2003, с. 95]. Оскільки ці слова стали широко вживаними та актуальними після початку повномасштабного вторгнення в Україну та в цьому контексті, їх також можна класифікувати як неологізми.

...widespread use of cluster munitions in Kharkiv [Gunter 2022].

The Finlandization of Ukraine ... [Alander 2025].

У квітні 2022 року, коли російська армія зазнала великих втрат і мала труднощі з просуванням, вона посилила невідбиркові атаки на цивільні цілі, що призвело до численних жертв. Українські чиновники назвали цю стратегію *ракетним тероризмом* / *ракетним терором* (*missile terrorism* / *missile terror*), оскільки замість досягнення військових цілей вона мала на меті виключно сіяти страх і паніку серед населення. У травні ці неологізми були підхоплені в англійських ЗМІ, причому *missile terrorism* був набагато поширенішим.

З 10 жовтня 2022 року, коли Росія розпочала серію запеклих атак на українську енергетичну інфраструктуру, спостерігалось різке збільшення їх використання як в українських, так і в англомовних ЗМІ. Однак, в останньому випадку *missile terrorism / missile terror* фігурував протягом 2022 року майже виключно в контексті посилянь на українських чиновників (а саме, президента Володимира Зеленського, міністра закордонних справ Дмитра Кулеби, міністра оборони Олексія Резнікова). Тим не менш, нам вдалося виявити кілька статей, де вони використовуються самостійно як частина авторського дискурсу [Sabina-Joja 2022] або з посиланням на європейських посадовців [Scholz: Russian Air Attacks 2022]. Поширення неологізмів *missile terrorism / missile terror* мало на меті привернути увагу світової спільноти до беззаконних дій російських військових та підкреслити важливість надання Україні потужніших систем протиповітряної оборони.

Невдовзі після початку війни стали помітними глобальне зростання цін та зростання інфляції. Серед багатьох інших термінів, що використовувалися в ЗМІ для опису цього процесу, був неологізм «путінфляція» (*putinflation*) – поєднання слів «путін» та «інфляція», що прямо пов'язує інфляцію з діями російського президента. Так, у статті *Euronews* цей термін використовується під час обговорення низки криз, з якими стикається світ: *We are experiencing an energy crisis, a military defense crisis, a persistent post-COVID crisis, and now 'putinflation': a commodity price crisis hurting the most vulnerable* [Tubiana 2022].

Це слово, схоже, було придумано в польській мові (*putinflacja*), і не пізніше травня 2022 року його еквівалент з'явився в англійській мові, здебільшого в контексті суперечливих та емоційно насичених обговорень фундаментальних причин зростання цін. Зокрема, звернення до путінфляції критикується деякими як спроба покласти провину за невдачі внутрішньої політики на зовнішні фактори [Harper 2022; Fact Check 2022]. Це проливає світло на численні лінгвопрагматичні наслідки, які можуть мати неологізми,

пов'язані з війною, оскільки вони певним чином формулюють економічні чи політичні процеси, що може потенційно призвести до маніпуляцій.

Російська агресія проти України викликала різку реакцію західних країн, в результаті якої проти Росії було запроваджено значні санкції в різних сферах. Однак, держави ЄС значно відрізнялися у ступені підтримки цих радикальних заходів, що призвело до появи ще одного помітного неологізму. Країни, які виступали за жорсткі санкції проти Росії (а саме Польща, Естонія, Латвія та Литва), отримали назву «санкціоністи» (*Sanctionistas*), використовуючи іспанський суфікс *-ista* (від *Sandinista* – прихильник нікарагуанського лідера Аугусто Сандіно в 1980–90-х роках), який виявився продуктивним в англійській неології (*fashionista, frugalista* тощо).

Країни, які менш підтримували жорсткі санкції (Італія, Угорщина, Болгарія), отримали назву «контрас» (*Contras*), як показано у статті в *Daily Mail: An internal battle within the EU is now raging between the 'Sanctionistas', countries that are pro-sanctions, and the **Contras** – countries prioritising their own economies* [Phillips 2022]. Хоча цей приклад демонструє використання слова *Sanctionista* як іменника, воно також може функціонувати як прикметник (*a Sanctionista country*). Ці неологізми здебільшого з'являлися в англійських ЗМІ з березня по серпень 2022 року, коли обговорення санкцій були найжвавішими. Однак, вони можуть знову з'явитися пізніше. Примітно, що цей термін не має українського еквівалента, враховуючи, що суфікс *-ista* ніколи не потрапляв до української мови.

Таким чином, лексико-семантичний аналіз сучасних англійських політичних неологізмів засвідчує, що семантичне переосмислення та актуалізація вже наявних одиниць є одним із найдинамічніших процесів у формуванні нової політичної лексики. Багато слів, які раніше мали нейтральні або вузькоспеціалізовані значення, у контексті сучасних політичних подій набувають нових смислових відтінків або посиленої прагматичної навантаженості. Неологізми, пов'язані з російсько-українською війною, демонструють особливо швидку семантичну еволюцію, адже саме

вони відображають зміну глобального дискурсу та посилення уваги до воєнних, економічних і геополітичних реалій. Такі одиниці здатні не лише позначати нові явища, а й формувати суспільне сприйняття, що підкреслює їхню значущість у медійному та політичному просторі. Вони також часто виконують оцінну, емоційно-експресивну та маніпулятивну функції, що робить їх потужним інструментом політичної комунікації. Поява подібних семантичних новотворів свідчить про гнучкість англійської мови та її здатність оперативно реагувати на міжнародні події. У цілому лексико-семантичні процеси відображають не лише мовні зміни, а й глибокі трансформації глобального політичного дискурсу.

2.3. Популярні військові новотвори на позначення сучасних реалій України

Існує багато причин, чому неологізми потрапляють в англійську мову, і війна є однією з них. У воєнний час політики використовують неологізми, пов'язані з новими військовими технологіями та зброєю, щоб пояснити ситуацію [Paterson 2014, с. 145]. Отже, різні види ЗМІ починають використовувати ці неологізми, щоб залучити різну аудиторію (тобто читачів, слухачів та глядачів). Оскільки воєнні новини важливі як для тих, хто безпосередньо в них задіяний, так і для тих, хто просто стурбований тим, чи може ця війна вплинути на їхню економічну чи політичну ситуацію, неологізми стають знайомими на короткий або тривалий час залежно від тривалості та впливу цієї війни. Наприклад, *collateral damage* та *friendly fire* – це дві фрази, що використовуються у війні в Іраку. Ці дві фрази містять знайомі слова, які мають певне та очевидне значення, проте тут вони використовуються для інших цілей з відмінними значеннями від їхнього оригіналу. За словами А. Патерсона, ці дві фрази мають інше значення, ніж їхнє справжнє використання, і, фактично, вони призначені для

«виправдання». Перша фраза означає «ненавмисна шкода», але насправді вона стосується «вбивства цивільних осіб». Друга фраза призначена для використання як «вбитий союзником», що є величезною помилкою [Paterson 2014, с. 146]. Крім того, новий термін *Arab Spring*, який перекладається з арабської мови та вводиться до англійської мови спочатку британською газетою *The Guardian* у 2011 році, потім Департаментом миру та дослідження конфліктів Уппсальського університету у 2012 році та Вікіпедією у 2012 році [Wolfsfeld та ін. 2013]. *Arab Spring* на перший погляд може здатися мирною та барвистою сценою, але вона стосується хвилі революцій, розпочатих у 2011 році в Тунісі, Лівії та Єгипті молодими протестувальниками, і по суті мала на меті закликати до демократії та просвітництва. Отже, схоже, що політики та працівники ЗМІ створюють нові слова та фрази, щоб описати жахливу подію за допомогою гарних виразів. Що ще дивніше, так це те, що їхня аудиторія, деяка, але не вся, знає правду, але продовжує використовувати цей вираз, щоб втішити себе.

На даний час Україна знаходиться у стані війни, деякі регіони є тимчасово окупованими, в областях проходять бойові дії. Головною темою дискурсів стосовно України є війна. Про неї говорять у новинах, пишуть в інтернеті, політики виступають з промовами стосовно сучасної ситуації в Україні. Тому лексичний склад українців постійно поповнюється новими воєнними термінами, деякі з яких є неологізмами російсько-української війни.

Неологізми найменують нові реалії й поняття, людей та їх чесноти. Кожне слово відображає те, що знайоме всім українцям. Крім того, такі слова підкреслюють особливу характеристику їх авторів: образність мислення, здатність переосмислення дійсності та велике почуття гумору, з якими безперервно виникають нові метафори чи метонімії, звужуються чи розширюються попередні значення слів тощо.

Лексичний корпус включає лише ті слова, словосполучення, речення, фрази, які були спричинені агресивним військовим конфліктом (= війною)

Росії проти України. У процесі нашої роботи було обрано кілька ключових критеріїв для відбору лексем. Ці основні критерії такі:

- 1) час (період) появи нового слова чи виразу;
- 2) причина (контекст) появи нового слова чи виразу;
- 3) зміна семантики загальноживаного слова під впливом військових дій;
- 4) емоційне ставлення мовця до певного процесу;
- 5) рівень зміни емоційного сприйняття певного виразу (загалом нейтрального) залежно від нового контексту його тлумачення;
- 6) значне збільшення частоти вживання (наприклад, аббревіатура ЗСУ);
- 7) ступінь інвективності виразу.

Корпус інвективної лексики не включає, зокрема, те, що його частина містить нецензурні вирази або образливі назви (наприклад, *лавровий лист*, *свинособака*).

Популярна військова термінологія, що використовується в контексті російсько-української війни, часто відображає унікальні характеристики та еволюцію конфлікту. Такі терміни, як *кіборги* – *cyborgs* (захисники Донецького аеропорту), *Вантаж 200* – *Cargo 200* (що стосується загиблих солдатів) та *ватник* – *vatnik* (зневажливий термін для проросійських прихильників), набули особливої популярності. Ось деякі приклади з англійських ЗМІ:

*Mention a **cyborg** to a Ukrainian these days and they probably won't think of «cybernetic organisms», or man-machines of science fiction. Instead, the word now conjures up images of rugged, heavily armed men holed up inside what remains of Donetsk Airport in war-torn eastern Ukraine [Shevchenko 2014].*

Cargo 200 is the military identifier for transportation of dead bodies from the battlefield [Magnay 2022].

*Elon Musk can be classified as a «**vatnik**» [Kallioniemi 2023].*

Крім того, українська військова термінологія еволюціонувала з інтеграцією стандартів НАТО та розвитком нових військових технологій.

Ось розбивка деяких ключових термінів:

1) терміни, пов'язані з походженням та контекстом конфлікту:

Special military operation (or SMO/SVO) – Спеціальна військова операція (або СВО): офіційний термін, який використовується російським урядом для опису вторгнення в Україну.

Hybrid warfare – гібридна війна: термін, що описує багатогранний характер конфлікту, що включає не лише звичайну військову силу, а й кібервійну, дезінформацію та економічний тиск.

2) терміни, пов'язані з українськими військовими:

Armed Forces of Ukraine (AFU) – Збройні Сили України (ЗСУ): офіційна назва збройних сил України.

Territorial Defense Forces – Війська територіальної оборони: компонент ЗСУ, що складається з добровольчих підрозділів, що зосереджені на захисті своїх місцевостей.

3) терміни, пов'язані з військовими операціями та тактикою:

Electronic warfare – Електронна війна: використання електромагнітного спектру для порушення або контролю над ворожими силами.

Tactical electronic warfare – Тактична електронна війна: системи РЕБ з більшою дальністю, що використовуються для відстеження ворожих цілей та порушення їхнього зв'язку.

Anti-aircraft warfare – Протиповітряна оборона: системи, що використовуються для захисту від повітряних атак.

Drone warfare – Війна з використанням дронів: використання безпілотних літальних апаратів для спостереження, розвідки та атак.

Information warfare – Інформаційна війна: використання інформації для впливу на громадську думку та формування наративів.

4) терміни, пов'язані з міжнародною участю:

sanctions – санкції: економічні заходи, що застосовуються іншими країнами до Росії у відповідь на її дії.

NATO Standards – Стандарти НАТО: військові стандарти та практики, прийняті Організацією Північноатлантичного договору, які Україна прагне інтегрувати у свої збройні сили.

Щоб зробити концепції війни, тортур та вбивств більш засвоєваними, українці свідомо применшують значення своїх ворогів, змінивши їхню ідентичність і таким чином виправдовуючи (і полегшуючи) їхнє вбивство. Українці вмістили всі свої негативні емоції, презирство, гнів і ненависть у ці новостворені терміни. Серед найяскравіших прикладів применшення є міфічні, вигадані негативні персонажі. Російську Федерацію часто називають «мордором» (від сіндарської, що означає «темна земля», штучної мови Дж. Р. Р. Толкіна; ця земля існувала у вигаданому світі Толкіна Середзем'ї і була оплотом Темного Володаря Саурона). Подібне звернення до росії можна побачити і в англomовних ЗМІ. Цікава ситуація трапилася в 2016 році, коли Google почав перекладати слово «Російська Федерація» як «Мордор», про що написала служба ББС:

Google has fixed a bug in an online tool after it began translating «Russian Federation» to «Mordor» [BBC 2016].

Зараз багато політичних новотворів в англomовних медіа з'являються внаслідок російсько-української війни, негативне ставлення до якої впливає на появу нових номінацій країни-агресора. Серед українців розповсюдженими є такі назви росії, як *оркостан*, тобто поєднання «орк» та «стан» (компонент у назвах країн і регіонів), що позначає місце проживання «орків»; *рашка*, *еРеФія* (зневажливий термін, що базується на аббревіатурі РФ – Російська Федерація), або *тероросія*, а росіян (не лише окупантів, а й тих, хто підтримує військову агресію Росії проти суверенної України) все частіше називають *орками*, *руснями*, *путлерівцями* (суміш Путіна та Гітлера), *зомбі*, *z-окупантами*, *русцистами*, *свинособаками*, *чмонями*, *чмобіками* (зневажливий термін, суміш «чмонія» та «мобілізований» людський ресурс), *TikTok-армія*.

Деякі з цих звернень використовуються і в англомовних ЗМІ, насамперед, слово *Orcs*, тому що світова спільнота знайома з творчістю Дж. Р. Р. Толкіна і розуміє зневагу українців до своїх загарбників. Наприклад, стаття К. МакЛахлана, яка так і називається «*Why Are Ukrainians Calling Russian Invaders Orcs?*» певним чином пояснює використання цього слова.

Деякі з новоутворених слів є сленгом, тому їх тлумачення є зрозумілим лише тим, хто постійно знаходиться у середовищі воєнного положення. Далі ми навели список найпопулярніших неологізмів пов'язаних з російсько-українською війною: *байрактарити/хаймарсити* – нищити ворога, партизанити; *бандеромобіль* – бойовий автомобіль ЗСУ; *кіборги* – воїни ЗСУ; *рашизм* – злочинна шовіністична ідеологія «русского міра»; *рашисти* – російські військові, прихильники путіна; *чорнобаїти* – наступати на одні й ті ж самі граблі; *затридні* – нереалістичні, малообґрунтовані ідеї й плани, в які людина щиро вірить, хоча результату не буде.

В онлайн-словнику англо-лінгвістичних неологізмів та сленгізмів представлено нове слово, присвячене Україні та українському народу – *зукраїнити* (або *Ukrained* в англійській версії) – це слово, яке описує когось або щось, що було пригнічено, атаковано або захоплено Росією. Це говорить про рішучі дії проти української особи чи організації, часто натякаючи на те, що агресор є хуліганом, якого зрештою перемагає колективний опір [Urban Dictionary].

Окрім неологізмів, зараз українці досить тісно знайомі зі сталими воєнними термінами. Основна кількість знайдених нами термінів є базовою військовою термінологією: *ally* – союзник, *army* – армія, *attack* – атака, *battlefield* – поле бою, *bullet* пуля, *cell* – камера ув'язнення, *confiscate* – конфісковувати, *crisis* – криза, *enemy* – ворог, *explosion* – вибух, *fighter* – боєць, *gun* – рушниця, *kill* – вбивати, *missile* – ракета, *prison* – темниця, *protest* – протест, *tank* – танк, *soldier* – солдат, *strategy* – стратегія, *war* – війна, *wounded* – ранена особа тощо.

Нарівні з базовими воєнними термінами загальнозживаними стали й більш специфічні та незнайомі звичайній людині слова та словосполучення, наприклад: *withdraw troops* – відводити війська, *weapons of war* – засоби ведення війни, *urban residential areas* – міський район, *troop* – загін, *solitary confinement* – одиночна камера, *strike back* – нанести удар у відповідь, *skirmish* – перестрілка між дрібними загонами, *shrapnel* – уламок, *sheltering* – захист за допомогою фортифікаційних споруд типу сховищ, розміщення в укриттях, *shelling* – артобстріл, *separatist* – сепаратист, *reinforcement* – підкріплення, *parties to a conflict* – сторони, які перебувають у конфлікті, *mobilization* – мобілізація тощо.

Інша частина популярних військових слів у наш час пов'язана з біженцями та переселенцями: *defense ministry* – міністерство оборони, *evacuate* – евакуювати, *migrant* – переселенець, *military assistance* – військова допомога, *occupation* – окупація, *refugee* – біженець, *state border service* – державна прикордонна служба, *temporary protection* – тимчасовий захист, *witness* – очевидець тощо.

Отже, у період російсько-української війни з'явилося багато нових неологізмів пов'язаних з війною які передають відчуття та думки українців. На даний час вони є популярними та виступають у ролі сленгу в українській мові. У розглянутих нами прикладах помітно, що більша кількість вживаної військової лексики є базовими та спеціалізованими воєнними термінами; терміни, що стосуються біженців та переселенців також є наявними, але не у великій кількості.

2.4. Передача значень англійських неологізмів українською мовою

Основні труднощі при перекладі неологізмів полягають у з'ясуванні значення нового слова. Власне переклад неологізму, значення якого вже відомо перекладачу, задача порівняно більш проста, і вирішується вона

шляхом використання способів, приведених нижче, у залежності від того, до якого типу слів належить даний неологізм.

Якщо нове слово відсутнє в англо-українському словнику, то варто спробувати знайти його в англо-англійському тлумачному словнику. У багатьох широко відомих словниках існують розділи «Нові слова». При цьому рекомендується користуватись словниками останніх видань. Багато неологізмів можна знайти в словниках і в розділах присвячених сленгу. Варто мати на увазі, що швидше видаються словники малого і середнього обсягу, однак в силу обмеженості словникового складу вони не в змозі задовольнити потреб професіоналів.

Проте, словники, з об'єктивних причин, не можуть повною мірою вміщувати всі нові слова, хоча б тому, що лексикографи остерігаються включати в словники так звані «оказіональні» неологізми, тобто індивідуальні новотвори, що вводяться окремими авторами для даного конкретного випадку. Такі слова часто виявляються «нежиттєздатними» і зникають так само швидко, як і з'являються.

Виходячи з визначення терміна «неологізм» можна припустити, що перекладач, вперше зустрічаючи власне неологізм, природно не має уявлення про поняття, яке воно позначає. Тому значення неологізму потрібно з'ясувати найчастіше з контексту. При письмовому перекладі контекст, як правило, досить інформативний.

У процесі перекладу слова, звичайно, виділяють два етапи:

- 1) з'ясування значення слова в контексті;
- 2) передача цього значення засобами мови перекладу.

У випадку перекладу неологізму, перший етап відіграє вирішальну роль, а другий є лише технічним питанням, хоча і його важливо вирішувати методами найбільш прийнятними для мови перекладу.

В межах загального поняття контексту розрізняють вузький контекст (мікроконтекст) і широкий контекст (макроконтекст). Під вузьким контекстом мається на увазі контекст речення, тобто ті лінгвістичні одиниці,

що складають оточення даної одиниці, та що не виходять за рамки речення; широкий контекст – це сукупність мовних одиниць, що оточують дану одиницю в межах, що лежать поза даним реченням, іншими словами, у суміжних з ним реченнях. Точні рамки широкого контексту вказати неможливо – це може бути контекст групи речень, абзацу, чи навіть розділ усього твору (наприклад, розповіді чи статті роману) в цілому. Дуже важливо при з'ясуванні значення неологізмів брати до уваги саме макроконтекст, оскільки саме в ньому може знаходитися «підказка» [Бортничук та ін. 1988].

Вузький контекст, у свою чергу, можна розділити на контекст синтаксичний і лексичний. Синтаксичний контекст – це та синтаксична конструкція, в якій вживається дане слово, або словосполучення. Лексичний контекст – це сукупність конкретних лексичних одиниць, слів і стійких словосполучень, в оточенні яких зустрічається дана одиниця.

Врахування синтаксичного контексту дозволить перекладачу визначити приналежність неологізму до однієї з частин мови, однак при з'ясуванні значення неологізму вирішальним є врахування саме лексичного контексту.

У ході міжмовних контактів був вироблений ряд шляхів передачі неологізмів. Основними методами передачі неологізмів є: транскрипція, транслітерація, калькування, описові еквіваленти.

Транскрипція та транслітерація належать до квазібезперекладних методів передачі неологізмів. Названі так тому, що при використанні цих прийомів акт перекладу немов би обминається, і замінюється актом запозичення звукової (при транскрипції) чи графічної (при транслітерації) форми слова разом зі значенням з іноземної мови в рідну мову. Однак, безперекладність цього прийому насправді тільки удавана: фактично тут запозичення здійснюється саме заради перекладу як необхідна передумова для його здійснення. Запозичене слово стає фактом рідної мови, і вже в якості такого виступає як еквівалент зовні ідентичного з ним іншомовного слова. Власне кажучи цей шлях є одним з найдавніших і найбільш

розповсюджених на стадії природних (дописьмових) мовних контактів, але він продовжує відігравати чималу роль і в даний час. Дійсно, застосування цього прийому в наш час пов'язано з цілим рядом обмежень (мовна політика, стилістичні норми, традиції різних соціолінгвістичних колективів і т.п.) [Белозьоров 2001].

Метод транслітерації полягає в тому, щоб за допомогою українських літер передати літери, що складають англійське слово, наприклад, *portal* – портал (веб-ресурс), *banner* – банер (популярний у веб спосіб реклами, представляє собою картинку із можливістю перейти на рекламований сайт) тощо. Транслітерація широко використовувалася перекладачами аж до кінця XIX століття. Для цього перекладачу необов'язково було знати вимову англійського слова і він міг обмежитися його зоровим сприйняттям [Зацний 2007].

Взагалі перекладачу варто завжди мати на увазі, що при використанні прийому транскрипції завжди є елемент транслітерації. Підсумовуючи все вище сказане можна констатувати, що елементи транслітерації при транскрибуванні виявляються в наступному:

- 1) транслітерація невимовних звуків;
- 2) транслітерація скорочених голосних;
- 3) передача подвійних приголосних;
- 4) при наявності декількох варіантів вимови вибір варіанта, більш близького до графіки.

«Град», «Торнадо», «Смерч», «Ураган» – російські реактивні системи залпового вогню. Особливістю цих слів є той факт, що в перекладі на українську мову мають інше значення – град, торнадо, ураган як природні явища, тому коли мова йде про реактивні системи, ці слова транскрибують:

There are several pieces of evidence that lead us to believe that these strikes were performed by five 122mm BM-21 Grad or 9K51M Tornado-G Multiple Rocket Launcher Systems (MLRS) as opposed to BM-27 Uragan, the BM-30 Smerch, or other types of field artillery [Bellingcat Report 2015]. – Існує кілька

доказів, які дозволяють нам вважати, що ці удари були завдані п'ятьма 122-мм реактивними системами залпового вогню БМ-21 «Град» або 9К51М «Торнадо-Г», на відміну від БМ-27 «Ураган», БМ-30 «Смерч» чи іншими типами польової артилерії.

Цікавим для перекладача є побудова слова *deepfake*. Зазвичай його транскрибують як «діпфейк»: *The mayors of several European capitals have been duped into holding video calls with a deepfake of their counterpart in Kyiv, Vitali Klitschko* [Oltermann 2022]. – Мерів кількох європейських столиць обманом змусили провести відеодзвінки з діпфейком свого київського колеги Віталія Кличка.

Також можемо знайти приклади нульового транскодування, як у назві статті «Реальні чи віртуальні: як розпізнати Deepfake» [Куболлі 2024].

Слово *Shahed* часто використовується в англійській мові, настільки, що воно стало неологізмом у списку сучасних англійських словників, і перекладається нульовим транскодуванням:

An investigation by i shows that Russia has probably unleashed at least 90 Shahed-136 'kamikaze' drones on Ukrainian targets in recent weeks. New evidence suggests the weapons are the latest used by the Kremlin to contain Western components [Milmo та ін. 2022] – Розслідування, проведене і, показує, що Росія, ймовірно, за останні тижні використала щонайменше 90 безпілотників «камікадзе» Shahed-136 проти українських цілей.

Серед власне перекладних способів в окрему галузь виділяється калькування, що займає проміжне положення між цілком перекладними і неперекладними способами передачі неологізмів. «Неперекладність» калькування виявляється в збереженні незмінної внутрішньої форми слова. Калькування припускає існування двосторонніх міжмовних відповідностей між елементарними лексичними одиницями, що використовуються в якості «будівельного матеріалу» для відтворення внутрішньої форми запозиченого, або перекладного слова, наприклад: *self-loading* – самозавантаження, *line service* – лінійна служба [Белозьоров 2001, с. 30].

Калькування як прийом створення еквівалента – це те ж саме, що і буквальный переклад – еквівалент цілого створюється шляхом простого додавання еквівалентів його складових частин. Звідси випливає, що калькуванню піддаються тільки неологізми складного слова. Перевагою прийому калькування є стислість і простота одержуваного за його допомогою еквівалента, та його однозначна співвіднесеність з вихідним словом, що доходить до повної оборотності відповідності. Хоча еквіваленти-кальки «страждають» буквализмом, їхня стислість і потенційна термінологічність робить їх дуже привабливими для використання в газетно-публіцистичних і суспільно-наукових роботах:

Drones sounding like 'flying mopeds' attack Kyiv [Cragg 2023]. – Дрони, які за звуком нагадують «літаючі мопеди», атакували Київ.

Цікавим прикладом є використання слова *ruscism* у різних варіантах побудови та перекладу. Зустрічаючи це слово, можна зробити висновок, що це слово стосується росії (*rus*), політики (*ism*) та крайніх правих переконань (*scism*), що справді так. По суті, *ruscism* – це поєднання літери «р» від слова «росія» та «рашизм» від слова «фашизм», що вказує на російський фашизм. Деякі значення російського фашизму (рашизм, русизм) також обговорюються і пояснюються в англійських ЗМІ:

Ruscism, also known as rashism, russism or simply Russian fascism, is the ideology that forms the backbone of Vladimir Putin's decades-long dictatorial rule. The term was coined by journalists to describe Russian ultranationalism in Chechnya and Georgia in the late 1990s. However, it began to crystallise into a fully-fledged ideology, complete with an omnipresent symbol – the Latin letter Z – after Russia's invasion of Ukraine in February 2022 [Caballero 2023]. – Русизм, також відомий як рашизм або просто російський фашизм, – це ідеологія, яка становить основу багаторічного диктаторського правління Володимира Путіна. Термін був придуманий журналістами для опису російського ультранационалізму в Чечні та Грузії наприкінці 1990-х років. Однак, після

вторгнення Росії в Україну в лютому 2022 року, він почав кристалізуватися в повноцінну ідеологію з повсюдним символом – латинською літерою Z.

В англійській мові, як бачимо, є два варіанти написання українського слова *рашизм* – *ruscism* та *russism*. При перекладі краще уникнути повтору і просто поєднати *рашизм* та *російський фашизм*.

Не забуваймо про давній, історичний термін «кацап» (зневажливий термін для росіян), який набув нової сили та нового відтінку. Згідно з «Етимологічним словником української мови», слово *кацап* утворене від українського слова *цап*, що означає *козел з довгою шерстю під підборіддям*, та специфічного компонента *ка-*, що створює гумористичний ефект. Як свідчать різні історичні записи, оскільки росіяни мали довгі бороди, їх асоціювали з козлами [ЕСУМ 1985, с. 408]. Ще в 2014 році на сайті Аль-Джазіра, телевізійної мережи зі штаб-квартирою в місті Доха, Катар, найбільшої телемережи арабською мовою, англомовні передачі якої ретранслюються у декількох країнах світу, з'явилася стаття англійською мовою « *Tymoshenko denies 'wipe out Russians' comment*», в якій автор цитував Ю. Тимошенко, а саме її слова: *One has to take up arms and go wipe out these damn 'katsaps' together with their leader*. Розуміючи, що читачі можуть не зрозуміти транскрибування слова *katsaps*, автори повідомлення додали пояснення: *The word «katsap» is a derogatory Ukrainian term for Russians* [Deutsche Welle 2014]. Це приклад дуже вдалого введення новотвору у текст будь-якої мови: спочатку написати у транскрибованому вигляді, як, зазвичай, і перекладаються новотвори, а потім додати пояснення.

Special military operation, що перекладається як калька, також має неологічне значення та широко використовується в іноземних засобах масової інформації:

We declared a special military operation because we had absolutely no other way of explaining to the West that dragging Ukraine into Nato was a criminal act [Rosenberg 2022]. – Ми оголосили спеціальну військову

операцію, тому що у нас абсолютно не було іншого способу пояснити Заходу, що втягування України в НАТО є кримінальним злочином.

Англійська аббревіатура «АТО» (що розшифровується як «Антитерористична операція») часто використовується для позначення конфлікту між Росією та Україною. Українською мовою аббревіатура також «АТО», тому використовуються кальки або акронімні трансформації:

Kyiv started its first official military action known as Anti-Terrorism Operations (ATO) against the separatists [Black та ін. 2016]. – Київ розпочав свою першу офіційну військову дію, відому як Антитерористична операція (АТО), проти сепаратистів

Ще один приклад аббревіатури – *MANPADS* (ПЗРК), що означає переносні зенітно-ракетні комплекси. В Україні бачили, що їх пересувають солдати, і, як повідомляється, вони збивали російські літаки. Існує багато типів ПЗРК, хоча найвідомішим є американський *Stinger*.

But what cannot be avoided is that every low-level Russian air raid falls within the range of a MANPADS ambush [Dubois 2022]. – Але чого неможливо уникнути, так це того, що кожен незначний наліт російської авіації потрапляє в зону дії засідки ПЗРК.

З нульовим перекодуванням ми перекладаємо аббревіатуру *SWIFT*, що означає глобальну систему банківських повідомлень, якою керує Товариство всесвітніх міжбанківських фінансових телекомунікацій, як вирішальну частину жорстких санкцій проти Росії:

Russia is trying to leverage its importance in the deal to ease pressure on its banks, but the West is unlikely to give in to its demands and relink its banking system to SWIFT, which would be seen as a major win for Moscow [Rose 2023]. – Росія намагається використати свою важливість в угоді, щоб послабити тиск на свої банки, але Захід навряд чи поступиться її вимогам і знову прив'яже свою банківську систему до *SWIFT*, що буде розглядатися як велика перемога для Москви.

Байрактар – назва турецького безпілотної, який Анкара продала Києву. Його також широко оспівували у популярній українській пісні. Забайрактарити – *to bayraktar something (to destroy the military equipment of the enemy through drones)* – ми перекладаємо методом нульового транскодування, але також є транслітерація.

*Turkish military experts interviewed by BIRN said the **Bayraktar** TB-2 has become a powerful tool to both boost military exports and project Turkish influence –while empowering and enriching those around Erdogan in the process* [Ciobanu 2022]. – Турецькі військові експерти, опитані BIRN, заявили, що Bayraktar TB-2 став потужним інструментом як для збільшення військового експорту, так і для посилення турецького впливу, одночасно збагачуючи та збагачуючи тих, хто оточує Ердогана.

Прикладом неологізму, який можна перекласти українською мовою за допомогою трансформації генералізації, є *information war*. Цей термін стосується використання пропаганди та дезінформації як зброї в конфлікті. Трансформація генералізації при перекладі цього терміна українською мовою може включати використання більш загального та абстрактного терміна, який передає ту саму ідею, наприклад, «інформаційна агресія» або «інформаційний конфлікт»:

*Like with most things on the internet, interest even in major conflicts can be fleeting. So while Ukraine may be winning the **information war** right now, sustained attention could be integral to its efforts on the ground* [Feiner 2022]. – Як і з більшістю речей в інтернеті, інтерес навіть до великих конфліктів може бути швидкоплинним. Тож, хоча Україна, можливо, зараз виграє інформаційну битву, постійна увага може бути невід'ємною частиною її зусиль на місцях.

Диференціацією перекладаємо неологізм *disinformation*. Хоча цей термін існує вже деякий час, останніми роками він набув нового значення та популярності через інформаційний конфлікт навколо війни. У перекладі з англійської на українську *disinformation* можна перекласти як

«дезінформація», яка має кілька еквівалентів українською мовою, таких як «фальсифікація», «маніпуляція», «неправдива інформація», «пропаганда» та «брехня».

*... several experts who spoke with CNBC agreed Russia had underestimated Ukraine's resilience, including in the information sphere, its **disinformation** and propaganda tactics will likely continue to target people in both countries should the war drag on [Feiner 2022].* – Кілька експертів, які спілкувалися з CNBC, погодилися, що Росія недооцінила стійкість України, зокрема в інформаційній сфері, а її тактика фальсифікації та пропаганди, ймовірно, продовжуватиме бути спрямованою проти людей в обох країнах, якщо війна затягнеться.

Спочатку перекладач повинен з'ясувати, що означає неологізм *deterrence by denial*, а потім виконати перекладацькі трансформації. Неологізм *deterrence by denial* стосується військової стратегії, спрямованої на стримування супротивника, позбавляючи його можливості досягти своїх цілей. Очевидно, що ми використовуватимемо модуляцію в цільовій мові «стримування шляхом заперечення». У цьому прикладі неологізм «стримування шляхом заперечення» стосується військової стратегії, спрямованої на стримування супротивника, позбавляючи його можливості досягти своїх цілей. Описовий переклад «стратегія заперечення» точно передає цю концепцію українською мовою.

***Deterrence by denial** means, on the contrary, the permanent location of allied troops near the border with the Russian Federation, more integration of American and allied war plans, more military spending and more detailed requirements for allies to have specific kinds of forces and equipment to fight, if necessary, in pre-assigned places [YahooNews 2023].* – Стимування шляхом заперечення» означає, навпаки, постійне розташування союзних військ поблизу кордону з Російською Федерацією, більшу інтеграцію американських та союзницьких військових планів, більші військові витрати та більш детальні вимоги до союзників щодо наявності конкретних видів сил

та техніки для ведення бойових дій, за необхідності, у заздалегідь визначених місцях.

Існує кілька типів граматичних перекладацьких трансформацій, таких як транспозиція, заміна, підстановка, пропуск та додавання, але не всі вони можуть бути використані для перекладу неологізмів, що виникли внаслідок російської агресії проти України. Українська мова є адаптивною, як можна побачити. Може бути складно придумати речення, яке не можна було б змінити шляхом транспозиції. Наприклад: *air raid sirens* перекладається українською як «сигнал повітряної тривоги» або скорочена форма «тривога» або «сирена», яка є більш поширеною, але не має подібного еквівалента в англійській мові. У цьому випадку ми використовуємо морфологічну заміну:

There are constant air raid sirens, which means we are dashing in and out of the bunker all day long. In the past 12 months we've calculated that we've spent more than a month there holding meetings of all types, including with the Humanitarian Country Team or UN Member States [Brown 2023]. – Постійно виють сирени, а це означає, що ми цілий день бігаємо в бункер і виходимо з нього. За останні 12 місяців, за нашими підрахунками, ми провели там більше місяця, проводячи всілякі зустрічі, зокрема з Гуманітарною командою країни чи державами-членами ООН.

Складні неологізми, такі як *grey zone*, можуть бути складними для перекладу, оскільки вони часто поєднують кілька слів або концепцій в один термін. Термін *grey zone* стосується сфери, де немає чіткого контролю чи влади, і де може існувати поєднання конфліктуючих сил, таких як військові, політичні та соціальні актори. Одна з труднощів перекладу слова *grey zone* з англійської на українську полягає в тому, що в українській мові може не бути точного еквівалентного терміна, який би повністю передавав значення фрази. Це означає, що перекладачеві може знадобитися надати додатковий контекст або пояснення, щоб допомогти читачам зрозуміти значення терміна. Один з можливих перекладів слова *grey zone* українською мовою – «сіра зона», що передає англійську фразу дослівно. Однак цей термін може не повністю

пояснити нюанси концепції та може бути не широко розпізнаним або зрозумілим українськими читачами. Інший варіант – використовувати описову фразу або комбінацію слів для передачі значення терміна. Наприклад, перекладач може використати фразу «суперечлива територія» або «зона суперечок». У випадку «сірої зони» додавання може бути корисною стратегією, яка допоможе передати значення терміна українською мовою. Наприклад:

The notion that Russia exploits a space between peace and war called the ‘grey zone’ to wage war using unconventional means ignores the reality of contemporary Russian aggression, and breeds passivity in Western responses [Jonsson 2022]. – Уявлення про те, що Росія використовує простір між миром і війною, який називається «сірою зоною», для ведення війни нетрадиційними засобами, ігнорує реальність сучасної російської агресії та породжує пасивність у реакції Заходу.

Існує також кілька типів лексико-граматичних трансформацій, таких як антонімічний переклад, повна реорганізація, описовий переклад (експлікація) та компенсація, які використовуються для перекладу неологізмів, що виникли через російську агресію проти України.

Описові еквіваленти відносяться до способів передачі, що не калькують неологізми, а принципово відрізняються від кальки тим, що в описових способах передачі неологізмів інваріантом перекладу є саме значення іншомовної одиниці безвідносно до характеру його зв'язків із зовнішньою структурою слова, у той час як при калькуванні інваріантом перекладу є форма одиниці іноземної мови (але не звукова чи графічна, як при транскрибуванні чи транслітерації, а лексична чи лексико-морфологічна), змістовна сторона залишається як би «за дужками».

Описовий переклад полягає в передачі значення англійського слова за допомогою більш-менш розповсюдженого пояснення. Цей спосіб можна застосовувати як для пояснення значення в словнику, так і при перекладі

неологізмів у конкретному тексті. Наприклад, термін *outscriber* – це вихідний пристрій відтворення даних.

Приєм описового перекладу може бути втілений і іншим способом. Підстановочний переклад – прийом передачі неологізму, при якому в якості його еквівалента використовується вже існуюче в мові перекладу слово (чи словосполучення), що не є в ньому неологізмом, але володіє достатньою спільністю значень з вихідним словом. В ідеальному випадку тут може бути досягнута семантична конгруентність, тобто збіг обсягу денотативних значень (при неминучій розбіжності в деяких конотативних елементах). Прикладами такого повного збігу обсягів значень у межах пари лексикографічних відповідностей можуть служити: *order interval* – «цикл замовлення» (інтервал між послідовними замовленнями), *managed floating rate* – «корегуючий змінний курс».

Збіг обсягів значень – відносно рідкий випадок. Набагато частіше при підстановці відбувається семантична трансформація, тобто слово іноземної мови передається словом мови перекладу, значення якого відрізняється своїм обсягом чи змістом. Така трансформація може бути або концентричною, або зміщеною. У першому випадку відбувається звуження або розширення значення при заміні слова іноземної мови на його еквіваленти в мові перекладу. В другому випадку – неповний збіг значень пари слів, що корелює, по змісту.

Ось кілька прикладів складних неологізмів, пов'язаних із російсько-українською війною, які можуть потребувати описового перекладу:

Неологізм мовою оригіналу (англійською) *spoofing attacks* можливо перекласти описово мовою перекладу (українською): «атаки з використанням підроблених даних» («атаки з використанням фальсифікованих даних»). У цьому прикладі неологізм *spoofing attacks* стосується типу кібератаки, коли зловмисник створює фальшиві дані, щоб обдурити ціль. Описовий переклад «атаки з використанням підроблених даних» точно передає цю концепцію українською мовою.

In a military context, jamming could be used to stop an incoming missile or drone attack, whereas the idea behind spoofing is to 'create deception', said Thomas Withington, an expert in electronic warfare at the Royal United Services Institute in London [Burrows 2022]. – У військовому контексті глушіння може бути використане для зупинки ракетної атаки або атаки безпілотників, тоді як ідея спуфінгу (атаки на GPS методом підроблення сигналу полягає у «створенні обману», сказав Томас Вітінгтон, експерт з радіоелектронної боротьби Королівського інституту об'єднаних служб у Лондоні.

Повна реорганізація була використана при перекладі речення з неологізмом *cluster munitions* або «заборонені касетні бомби», де одне речення було реорганізовано до двох речень для збереження логічного та семантичного зв'язку в мові перекладу.

*The Governor of the Donetsk oblast, Pavlo Kyrylenko, Governor of the Donetsk oblast, stated clearly on the day of the attack, that Russia had used **cluster munitions** and pointed to the fact that Russia had previously bombed railway tracks to disrupt evacuation, but had now turned to targeting civilians [Reuters 2022].* – У день нападу губернатор Донецької області Павло Кириленко дав зрозуміти, що Росія застосувала заборонені касетні бомби. Він також навів факт, що Росія раніше бомбила залізничні колії, щоб перешкоджати евакуації, але тепер націлилась бомбити цивільне населення.

На завершення, переклад неологізмів, що виникають через певні події, такі як російсько-українська війна, може бути складним завданням для перекладачів. Однак, різні методи, такі як антонімічний переклад, повна реорганізація, описовий переклад (експлікація) та компенсація, можуть бути використані для забезпечення точної передачі значення цих неологізмів цільовою мовою. Загалом, дані свідчать про те, що методи трансформації в перекладі використовуються рідше, ніж методи прямого перекладу, такі як калька та транскрипція. Це, ймовірно, тому, що методи трансформації передбачають внесення змін до оригінального тексту, що може бути більш ризикованим з точки зору точності та ясності. Однак, коли використовуються

методи трансформації, описовий переклад є найпоширенішим, хоч і більш об'ємним. Це може бути пов'язано з тим, що цей спосіб перекладу є відносно безпечним методом, який може надати додатковий контекст та уточнити значення у перекладеному тексті, не змінюючи суттєво значення одиниці оригіналу.

ВИСНОВКИ

У роботі були проаналізовані визначення поняття «неологізм», запропоновані різними дослідниками, та визначено, що термін «неологізм» застосовується як до новотворів, тобто до знову створеного слова на матеріалі мови, у повній відповідності до існуючих в мові словотворчих моделей чи словосполучень, що позначають нове, раніше невідоме, неіснуюче поняття, предмет, галузь науки, рід занять, професію тощо, так і до власне неологізмів, а саме до знову створених синонімів до вже наявних в мові слів для позначення відомого поняття, які містять певні конотативні відтінки, тобто супутні семантичні і стилістичні відтінки слова, що накладаються на його основне значення, а також до слів у новому значенні.

На сьогодні не існує єдиної загальноприйнятої системи класифікації неологізмів. Різні вчені виділяють різні види класифікацій згідно їхнього розуміння поняття неологізму, різних критеріїв їх оцінки. Загалом неологізм повинен сприйматися як нормальне мовне явище, і відсутність слова в словнику не повинна бути перешкодою для його перекладу. До того ж саме перекладацька практика робить найбільший внесок у поповнення лексичного складу мови перекладу новими словами, що приходять із інших мов, а звідси й створення двомовних словників. У кожному разі, коли відоме значення нового слова, є можливість передати його за допомогою розглянутих способів передачі значень неологізмів засобами української мови.

Отже, процес перекладу неологізмів з англійської мови на українську проходить у два етапи:

1) з'ясування значення неологізму (коли перекладач або звертається до останніх видань англійських тлумачних (енциклопедичних) словників, або усвідомлює значення нового слова, беручи до уваги його структуру й контекст);

2) власне переклад (передача) англійського неологізму засобами української мови, а саме: транскрипції, транслітерації, калькування,

описового перекладу (пояснювальний або підстановочний; при використанні останнього способу можна спостерігати як повний збіг денотативних значень, так і звуження або розширення значення слова мови перекладу, або ж неповний збіг значень пари слів мови оригіналу й мови перекладу).

Що стосується вибору того або іншого способу передачі неологізмів, то він залежить від багатьох суб'єктивних факторів, таких як, наприклад, особистість перекладача, його досвід, інтелект, здатність оперувати абстрактними поняттями, умови під час процесу перекладу, а також від стилю тексту, стилю конкретного автора та ін. Однак, насамперед необхідно прагнути до того, щоб еквівалент неологізму мови оригіналу (англійської мови) у максимальному ступені відповідав нормам і правилам мови перекладу (української мови).

Сьогодні політична комунікація не обмежується простим використанням мас-медіа як засобу передачі інформації. Медіа фактично стали основним середовищем для її існування. Особлива роль у політичному дискурсі належить медіадискурсу, який виступає основним каналом та середовищем політичної комунікації. Отже, можна стверджувати, що існує тенденція до зростання ролі медіадискурсу в політичному дискурсі, а також до злиття медіа та політичного полів. Медіадискурс перетворює політику на символічний та ідеологічний конструкт завдяки своїй здатності віртуалізувати політичну реальність. Цей віртуальний образ стає частиною символічного поля політики та впливає на політичну свідомість суспільства. Часто медіареальність, що транслюється через засоби масової інформації, є привабливішою для громадян, ніж реальність їхнього емпіричного політичного досвіду.

Перш за все, існує кілька критеріїв, за якими можна порівнювати неологізми в політичному дискурсі України, Великої Британії та США:

1. З точки зору поширеності.

Найбільш розповсюдженими засобами утворення неологізмів в англійській та українській мовах є: а) афіксація; б) злиття; в)

словосполучення, серед яких найчастіше зустрічаються двокомпонентні політичні неологізми; г) аббревіатура. Одним зі способів збагачення словникового запасу є запозичення слів; в українській мові основним джерелом виникнення запозичень-неологізмів є англійська мова; в англійській мові джерела запозичень різноманітніші, серед них і українська мова, особливо зараз, під час російсько-української війни.

Більшість термінів виникли та поширилися в українській мові та з неї, тому активніше використовуються в українському медіапросторі. До них належать *Z*, *орки (Orcs)*, *русофобія (Russophobia)*, *бандеромобіль* тощо. Є також низка термінів, які активно використовуються в обох журналістських дискурсах: *missile attacks*, *putlification*, *SVO*. Два останні давно перестали бути неологізмами в українській мові, але залишаються такими в англійській журналістиці.

Як показав вивчений матеріал, похідні слова є одним з основних способів поповнення словникового запасу української мови неологічними утвореннями. Для творення неологізмів періоду російсько-української війни продуктивними є суфіксальні форманти *-к-*, *-ізм*, *-н-*, *-ист-*, *(-іст)*, тощо.

Словотворча модель з префіксальними та суфіксальними формантами (конфіксом) включає значну кількість дієслівних неологізмів, утворених переважно від назв зброї з одночасним використанням специфічних префіксів *за-*, *від-*, *на-* та суфікса *-й*. Менш продуктивною є *de-* + *-ізація*.

2. За новизною.

Більшість неологізмів, таких як *Z*, *Orcs*, *Russophobia* тощо, є новими для українського журналістського дискурсу, а також для британського та американського. Деякі з нових слів, як згадувалося раніше, вже втратили свою новизну в українській мові, але вони позначають актуалізовані реалії в англійському медійному дискурсі та є новими для нього. До цих слів належать: *Slava Ukraini!*, *Donbas*, *АТО*.

Зробивши лексико-семантичний аналіз використання новотворів, які з'явилися в англійських ЗМІ під впливом війни в Україні, ми визначили, що

значення кожного окремого слова може змінюватися в залежності від контексту. Серед методів перекладу найпоширенішими є калькування та конкретизація, але також зустрічаються транслітерація, транскрипція та описовий переклад.

Надана інформація є розбивкою різних технік або підходів перекладу та їх частоти використання. Ось аналіз даних:

- калька, або техніка перекладу, коли оригінальне слово або фраза безпосередньо перекладається цільовою мовою без будь-яких змін, має найвищу частоту використання. Це може свідчити про те, що перекладачі часто використовують цю техніку, коли вважають, що прямий переклад точно передасть задумане значення.

- транскрипція та транслітерація, які передбачають або написання оригінального слова з використанням алфавіту цільової мови, або написання вимови оригінального слова цільовою мовою відповідно, посідають друге місце. Це свідчить про те, що ці техніки зазвичай використовуються, коли оригінальне слово важко перекласти, і важливо зберегти звучання або орфографію.

- конкретизація, або техніка, коли абстрактне поняття перекладається на більш конкретний термін цільовою мовою, має відносно високу частоту використання. Це може свідчити про те, що перекладачі часто намагаються зробити поняття доступнішими та зрозумілішими для цільової аудиторії, використовуючи конкретні терміни.

- аббревіатура та додавання, які передбачають скорочення або додавання до оригінального слова чи фрази відповідно, мають відносно низьку частоту використання. Це може свідчити про те, що перекладачі намагаються залишатися якомога ближчими до оригінального формулювання, використовуючи ці методи лише за необхідності.

- антонімічні, компенсаційні, модуляційні, замінювальні, повні реорганізації, транспозиції та нульове транскодування використовуються не дуже часто, що вказує на те, що вони є менш поширеними методами.

Під час перекладу будь-яких неологізмів в англійські тексти слід звертати увагу на умови, які сприятимуть досягненню адекватності перекладу.

1. Розуміння унікальних способів взаємодії неологізмів з контекстом, включаючи найпоширеніші способи використання різних структурних та семантичних неологізмів.

2. Здатність знаходити еквівалентний український переклад відповідного англійського неологізму через знання основних методів перекладу неологізмів у певній галузі та навіть достатнє знайомство з українською термінологією в цій галузі.

3. Здатність точно вибрати та застосовувати найбільш доцільний прийом для розробки нової відповідності для перекладу неологізму, який має український еквівалент або відображає певне явище, яке не існує в реальності.

Отже, під час перекладу англійських неологізмів на українську мову треба, в першу чергу, з'ясувати значення неологізму з контексту. Важливим на цьому етапі є саме макроконтекст, адже він дає змогу найбільш повно зрозуміти значення неологізму для подальшого його перекладу. Наступним етапом є переклад значення неологізму такими засобами, як транскрипція, транслітерація, калькування або описовий еквівалент. Вибір того чи іншого засобу залежить від конкретного випадку при перекладі.

SUMMARY

The work analyzes the definitions of the concept of «neologism» proposed by various researchers, and determines that the term «neologism» is applied both to newly created words on the material of the language, in full accordance with the existing word-forming models or word combinations in the language, denoting a new, previously unknown, non-existent concept, subject, branch of science, occupation, profession, etc., and to neologisms themselves, namely to newly created synonyms for words already existing in the language to denote a known concept, which contain certain connotative shades, that is, accompanying semantic and stylistic nuances of the word, superimposed on its main meaning, as well as to words in a new meaning.

Today, there is no single generally accepted system for classifying neologisms. Different scientists distinguish different types of classifications according to their understanding of the concept of neologism, different criteria for their evaluation. In general, neologisms should be perceived as a normal linguistic phenomenon, and the absence of a word in the dictionary should not be an obstacle to its translation. In addition, it is translation practice that makes the greatest contribution to replenishing the lexical composition of the target language with new words coming from other languages, and hence the creation of bilingual dictionaries. In any case, when the meaning of a new word is known, it is possible to use the considered methods of conveying the meanings of neologisms by means of the Ukrainian language.

Thus, the process of translating neologisms from English into Ukrainian takes place in two stages:

- 1) clarifying the meaning of the neologism (when the translator either refers to the latest editions of English explanatory (encyclopedic) dictionaries, or realizes the meaning of the new word, taking into account its structure and context);

- 2) the actual translation (transmission) of the English neologism by means of the Ukrainian language, namely: transcription, transliteration, calque, descriptive

translation (explanatory or substitutional; when using the latter method, one can observe both a complete coincidence of denotative meanings and a narrowing or broadening of the meaning of the word of the target language, or an incomplete coincidence of the meanings of a pair of words of the original language and the target language).

As for the choice of one or another method of transmitting neologisms, it depends on many subjective factors, such as, for example, the translator's personality, their experience, intelligence, ability to operate with abstract concepts, conditions during the translation process, as well as the style of the text, the style of a particular author, etc. However, first of all, it is necessary for the equivalent of the neologism of the original language (English) to comply with the norms and rules of the target language (Ukrainian) to the maximum extent.

Today, political communication is not limited to the simple use of mass media as a means of transmitting information. The media have actually become the main environment for its existence. A special role in political discourse belongs to media discourse, which acts as the main channel and environment of political communication. Therefore, it can be argued that there is a tendency to increase the role of media discourse in political discourse, as well as to merge the media and political fields. Media discourse turns politics into a symbolic and ideological construct due to its ability to virtualize political reality. This virtual image becomes part of the symbolic field of politics and affects the political consciousness of society. Often, the media reality broadcast through the media is more attractive to citizens than the reality of their empirical political experience.

First of all, there are several criteria by which neologisms in the political discourse of Ukraine, Great Britain and the USA can be compared:

1. From the point of view of prevalence.

The most common means of forming neologisms in English and Ukrainian are: a) affixation; b) merger; c) word combinations, among which two-component political neologisms are most often found; d) abbreviation. One of the ways to enrich the vocabulary is to borrow words; in the Ukrainian language, the main

source of borrowings-neologisms is English; in the English language, the sources of borrowings are more diverse, including the Ukrainian language, especially now, during the Russian-Ukrainian war.

Most terms arose and spread in and from the Ukrainian language, therefore they are more actively used in the Ukrainian media space. These include *Z*, *orcs*, *russophobia*, *banderomobil*, etc. There are also a number of terms that are actively used in both journalistic discourses: *missile attacks*, *putlification*, *SVO*. The last two have long ceased to be neologisms in the Ukrainian language, but remain so in the English-language journalism.

As the studied material has shown, derivative words are one of the main ways of replenishing the vocabulary of the Ukrainian language with neologisms. For the creation of neologisms during the Russian-Ukrainian war, the suffix formants *-ism*, *-ist*, etc. are productive.

2. By novelty.

Most neologisms, such as *Z*, *orcs*, *russophobia*, etc., are new to Ukrainian journalistic discourse, as well as to British and American ones. Some of the new words, as mentioned earlier, have already lost their novelty in the Ukrainian language, but they denote actualized realities in English-language media discourse and are new to it. These words include: *Slava Ukraini!*, *Donbas*, *ATO*.

Having conducted a lexical-semantic analysis of the use of new words that appeared in the English-language media under the influence of the war in Ukraine, we determined that the meaning of each individual word can vary depending on the context. Among the translation methods, the most common are calque and concretization, but transliteration, transcription, and descriptive translation are also found.

The information provided is a breakdown of different translation techniques or approaches and their frequency of use. Here is an analysis of the data:

- calque, or the translation technique where the original word or phrase is directly translated into the target language without any changes, has the highest

frequency of use. This may indicate that translators often use this technique when they believe that a direct translation will accurately convey the intended meaning.

- transcription and transliteration, which involve either writing the original word using the target language alphabet or writing the pronunciation of the original word in the target language, respectively, come in second place. This suggests that these techniques are typically used when the original word is difficult to translate and it is important to preserve the sound or spelling.

- concretization, or the technique where an abstract concept is translated into a more specific term in the target language, has a relatively high frequency of use. This may indicate that translators often try to make concepts more accessible and understandable to the target audience by using specific terms.

- abbreviation and addition, which involve shortening or adding to the original word or phrase, respectively, have a relatively low frequency of use. This may indicate that translators try to stay as close to the original wording as possible, using these techniques only when necessary.

- antonymic, compensatory, modulating, substitution, complete reorganization, transposition, and zero transcoding are not used very often, indicating that they are less common techniques.

When translating any neologisms into English texts, one should pay attention to the conditions that will contribute to achieving the adequacy of the translation.

1. Understanding the unique ways in which neologisms interact with the context, including the most common ways of using various structural and semantic neologisms.

2. The ability to find an equivalent Ukrainian translation of the corresponding English neologism through knowledge of the basic methods of translating neologisms in a certain field and even sufficient familiarity with Ukrainian terminology in this field.

3. The ability to accurately choose and apply the most appropriate technique to develop a new correspondence for the translation of a neologism that has a Ukrainian equivalent or reflects a certain phenomenon that does not exist in reality.

So, when translating English neologisms into Ukrainian, it is necessary, first of all, to clarify the meaning of the neologism from the context. It is the macrocontext that is important at this stage, because it allows the translator to most fully understand the meaning of the neologism for its further translation. The next step is to translate the meaning of the neologism by means such as transcription, transliteration, calque, or descriptive equivalent. The choice of one or another means depends on the specific case of translation.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрусь А. Семантико-когнітивний підхід у сучасних лінгвокогнітивних пошуках // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Сер.: Когнітивна лінгвістика. 2015. № 4. С. 12–16.
2. Белозьоров М. В. Нова економічна лексика і термінологія англійської мови // Вісник Запорізького державного університету. Філологічні науки. 2001. № 3. С. 28–31.
3. Борис Д. П. Проблема неоднозначності поняття «неологізм» крізь призму лінгвофілософської теорії // Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Сер.: Філологічні науки (мовознавство). 2015. № 3. С. 54–61.
4. Бортничук Е. Н., Василенко М. В., Пастушенко Л. П. Словообразование в современном английском языке. К.: Вища школа, 1988. 261 с.
5. Верба Л. Г. Порівняльна лексикологія англійської та української мов. Вінниця: Нова книга, 2003. 160 с.
6. Гілберт П. Словник нових слів. Париж, 1971. 287 с.
7. Демська О. Мова і влада // Science and Education a New Dimension. Philology. 2014. II (7). С. 55–57.
8. Дзюбіна О. І. Диференціальні ознаки неологізмів і okazіоналізмів // Мови професійної комунікації: лінгвокультурний, когнітивно-дискурсивний, перекладознавчий та методичний аспекти: матер. міжнар. наук.-практ. конфер. (17 квітня 2014 р.). К.: Вид. Кафедра, НТУУ «КПІ», 2014. С. 105–106.
9. Дзюбіна О. Проблематика визначення терміна «неологізм» (на матеріалі англійської мови) // Філологічний дискурс. 2017. Вип. 6. С. 221–228.

10. Драбов Н. Ю. До питання перекладу англійських неологізмів // Актуальні питання гуманітарних наук. 2015. Вип. 13. С. 176–181.
11. Жлуктенко Ю. А. Конверсия в современном английском языке как морфолого-синтаксический способ словообразования // Иностр. яз. в шк. 1958. № 5. С. 53–54.
12. Заболотный К. Ф. Семантические неологизмы в словообразовательной системе английского языка // Депон. рукопись в ИНИОН АН СССР №42482 от 23.07.90. Черновцы, 1991. С. 3–9.
13. Зайцева В. В. Особливості газетно-публіцистичного стилю // Дослідження з лексикології і граматики української мови : зб. наук. пр. / за ред. проф. А. М. Поповського. Дніпропетровськ : Вид-во Дніпропетровськ. нац. ун-ту, 2011. Вип. 10. С. 82–91.
14. Зацний Ю. А., Бутов В. Н. Новая общественно-политическая лексика и фразеология английского языка. Запоріжжя : Вид-во Запорізького державного університету, 2000. 198 с.
15. Зацний Ю. А. Розвиток словникового складу сучасної англійської мови. Запоріжжя : Вид-во ЗДУ, 1998. 429 с.
16. Зацний Ю. А. Розвиток словникового складу сучасної англійської мови в 80-ті- 90-ті роки ХХ століття : дис....доктора філол. наук: спец. 10.02.04 «Германські мови». К., 1999. 403 с.
17. Зацний Ю. А. Сучасний англомовний світ і збагачення словникового складу. Львів : ПАІС, 2007. 228 с.
18. Зацний Ю. А., Пахомова Т. О. Мова і суспільство: збагачення словникового складу сучасної англійської мови. Запоріжжя : Запорізький держ. ун-т, 2001. 243 с.
19. Зацний Ю. А., Янков А. В. Інновації у словниковому складі англійської мови початку ХХІ століття : англо-український словник : словник неологізмів англо-український. Вінниця : Нова Книга, 2008. 360 с.

20. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми : посібник. Вінниця : Нова книга, 2004. 574 с.
21. Ковальова О. Політичний дискурс: сучасні лінгвістичні інтерпретації // Актуальні питання гуманітарних наук. 2020. Вип. 27. Т. 2. С. 101–107.
22. Кондратенко Н. В. Український політичний дискурс: Текстуалізація реальності : монографія. Одеса : Чорномор'я, 2007. 156 с.
23. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. К. : ВЦ «Академія», 2001. 368 с.
24. Курило Т. Неологізми суспільно-політичної сфери (на матеріалі політичних промов Дж. Буша) // Перекладацькі інновації: матеріали V Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції (м. Суми, 12-13 березня 2015 р.). Суми, 2015. С. 20–22.
25. Лютянська Н. І. Мас-медійний дискурс: типологічні та структурно-організаційні особливості // Філологічні науки. 2004. № 2. С. 136–141.
26. Нагорна Л. Б. Політична мова і мовна політика: діапазон можливостей політичної лінгвістики / НАН України, Інститут політичних і етнонаціональних досліджень. К. : Світогляд, 2005. 316 с.
27. Очкусь О. В., Підгорна А. Б. До визначення понять «неологізм» та «новотвір» // Актуальні проблеми дискурсології, перекладознавства та методики викладання: тези доповідей I Міжнародної науково-практичної конференції (21 листопада 2025 р., м. Запоріжжя). Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2025. С. 355–358.
28. Петренко В. В. Політична мова як засіб маніпулятивного впливу: автореф. дис. ... канд. політ, наук: 23.00.02 / Київський національний ун-т ім. Т. Шевченка. К., 2003. 17 с.
29. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Полтава : Довкілля. К., 2008. 711 с.

30. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2006. 716 с.
31. Сербенська О. А. Активні словотворчі процеси в мові сучасної преси (Деякі питання іменникового словотвору) // Вісник Львів. ун-ту. Сер. Журналістика. 1980. Вип. 11: Журналістика і життя. С. 89–95.
32. Сосюр Ф. де. Курс загальної лінгвістики / пер. з франц. А. Корнійчук, К. Тищенко. К. : Основи, 1998. 324 с.
33. Фоменко О. С. Лінгвістичний аналіз сучасного політичного дискурсу США (90-ті роки ХХ століття) : дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Київський ун-т ім. Тараса Шевченка. К., 1998. 195 с.
34. Шарапановська Ю. В. Теоретичні засади аналізу політичного дискурсу // Молодий вчений. 2016. № 4. С. 428–431.
35. Шарова А. М. Лінгвістичний вимір політичної інформації: становлення політичної лінгвістики // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили]. Сер. : Політологія. 2009. Т. 110. Вип. 97. С. 110–117.
36. Шкурко Т. А., Кухар О. И., Клеменіщева К. С., Должанська О. І. Шляхи і способи утворення неологізмів у сучасних французькій та англійській мовах : електрон. версія. URL : <https://files.znu.edu.ua/files/Fakhovivydannya/Novfil/2009-36/154-159.pdf> (дата звернення: 21.06.2025).
37. Barthes R. The Discourse of History / transl. by S. Bann // Comparative Criticism. 1981. № 3. P. 7–20.
38. Bauer L. Morphological Productivity. Cambridge : Cambridge University Press, 2001. 245 p.
39. Cambridge Dictionaries Online : електрон. версія. URL : <http://dictionary.cambridge.org/> (access date: 21.06.2025).
40. Clayton D. Attitudes to Language. Cambridge University Press, 2018. 114 p.

41. Dijk T. A. van. *Critical Discourse Analysis // The Handbook of Discourse Analysis / ed. by D. Schiffrin, D. Tannen, H.E. Hamilton. Oxford : Blackwell Publishers Ltd, 2001. P. 352–371.*
42. Fairclough N. L., Wodak R. *Critical discourse analysis // Discourse Studies. A Multidisciplinary Introduction / ed. by T. A. van Dijk. Vol. 2: Discourse as Social Interaction. L. : Sage, 1997. P. 258–284.*
43. Graber D. *Political Languages // Handbook of Political Communication / ed. by D. Nimmo & K. Sanders. Beverly Hills, CA : Sage, 1981. P. 195–224.*
44. Habermas J. *Between Facts and Norms. Contributions to a Discourse Theory of Law and Democracy / transl. by W. Rehg. Cambridge (Mass.) : The MIT Press, 1996. 631 p.*
45. Hagège C. *The Language Builder: An Essay on the Human Signature // Linguistic Morphogenesis. 1997. Vol. 21 (1). P. 81–83.*
46. Harris Z. *Discourse Analysis. Papers on Syntax // Synthese Language Library. 1981. № 14. P. 1–30.*
51. Holubnycha L., Kostikova I., Besarab T. et al. *Semantic and Structural Aspects of Donald Trump’s Neologisms // Postmodern Openings. 2020. Issue 11 (1). P. 43–59.*
64. Horbach O., Hryniuk O. *Semantic Aspect of Compound Neologisms in the Modern German Language // Advanced Education. 2018. Issue 9. P. 231–239.*
65. Mattiello E. *Analogy in Word-Formation: A Study of English Neologisms and Occasionalisms. Berlin/Boston : Mouton de Gruyter, 2017. 340 p.*
66. Nam K. *Overcoming Issues in Frequency-Based Extraction and Lexicographic Inclusion of Korean Neologisms: A Triangulation Approach // Lexicography: Journal of ASIALEX. 2021. Issue 8 (1). P. 3–31.*
67. Nelcoska V. *Neologisms under the Influence of Social Media: Morpho-Semantic Analysis // Anglisticum Journal (IJLLIS). 2020. Issue 9 (10). P. 13–19.*

68. Quinion M. *Ologies and Isms: A Dictionary of Word Beginnings and Endings*. Oxford, England : Oxford University Press, 2002. 280 p.
69. Paronyan S. Exploring the Pragmatic Relationship Between Word Meaning and Textual Content in a Scientific Paper // *Bulletin of Yerevan University : Philology*. 2023. Vol. 14 (40). P. 79–87.
70. Paterson A. *New Words, New World Order: The Vocabulary of Global Warfare* // *Procedia – Social and Behavioral Sciences*. 2014. № 154 (October). P. 144–147.
71. Renouf A. *A Finer Definition of Neology in English: the Life-Cycle of a Word* // *Corpus Perspectives on Patterns of Lexis* / ed. by H. Hasselard, J. Ebeling, & S. O. Ebeling. Amsterdam : John Benjamins Publishing Company, 2013. P. 177–208.
72. Rey A. *Semantics*. Cambridge : Cambridge Univ. Press, 2012. 185 p.
73. Rey A. *The Concept of Neologism and the Evaluation of Terminologies in Individual Languages*. John Benjamins Press, 1995. 124 p.
74. Shchypachova D. S. *Neologism as a Linguistic Phenomenon in Mass-Media* // *Науковий вісник ХДУ. Серія Перекладознавство та міжкультурна комунікація*. 2017. № 1. С. 81–84.
75. Schmid H.-J. *English Morphology and Word-Formation: An Introduction*. Berlin : Erich Schmidt Verlag, 2011. 273 p.
76. Schüler A. *Neologismen als Übersetzungsproblem* // *Lebende Sprachen*. 2006. Nummer 51(2). S. 62–66.
77. Urry J. *Sociology beyond Societies: Mobilities for the Twenty-First Century*. L. : Routledge, 2000. 263 p.
78. Wolfsfeld G., Segev E. & Sheaffer T. *Social Media and the Arab Spring: Politics Comes First* // *The International Journal of Press/Politics* : електрон. версія журн. 2013. Vol. 18. Issue 2. P. 115–137. URL : <https://journals.sagepub.com/doi/epub/10.1177/1940161212471716>.
79. Yule G. *The Study of Language*. Cambridge : University Press, 2010. 320 p.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

80. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. К. ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
81. ДСНС : електрон. версія // Facebook. 2002. URL : <https://surl.li/tfhfux> (дата звернення: 21.06.2025).
82. Етимологічний словник української мови: в 7 т. Т. 2: Д–Копці / ред. кол.: О. С. Мельничук (гол. ред.), В. Т. Коломієць, О. Б. Ткаченко. АН УРСР. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. К. : Наукова думка, 1985. 572 с.
83. Куболлі К. Реальні чи віртуальні: як розпізнати Deepfake : електрон. версія журн. URL : <https://www.radiosvoboda.org/a/rfe-rl-realni-chy-virtualni-yak-rozpoznaty-feyk/33206709.html> (дата звернення: 21.11.2025).
84. Кулеба Д. Щоб зупинити Путіна, потрібне нафтогазове ембарго і десвіфізація банків РФ // Європейська правда. 2022. URL : <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/04/6/7137329/> (дата звернення: 21.06.2025).
85. Alander M. Forget about Finlandization: Ukraine Needs European Integration not Neutrality // Business Ukraine. 2025. URL : <https://businessukraine.ua/forget-about-finlandization-ukraine-needs-european-integration-not-neutrality/> (access date: 21.09.2025).
86. Al Jazeera. Tymoshenko Denies ‘Wipe out Russians’ Comment. URL : <https://www.aljazeera.com/news/2014/3/25/tymoshenko-denies-wipe-out-russians-comment> (access date: 21.06.2025).
87. Badow D. Putin-Phobia, the Only Bipartisan Game in Town // CATO Institute. July 6, 2018. URL : <https://www.cato.org/commentary/putin-phobia-only-bipartisan-game-town> (access date: 21.06.2025).
88. Bellingcat Report. Origin of Artillery Attacks on Ukrainian Military Positions in Eastern Ukraine Between 14 July 2014 and 8 August 2014. URL :

<https://www.bellingcat.com/news/uk-and-europe/2015/02/17/origin-of-artillery-attacks/> (access date: 25.10.2025).

89. Black J., Plekhanov S. Chronology of Key Events to Minsk II // *The Return of the Cold War: Ukraine, the West and Russia* / ed. by J. Black, M. Johns. Oxon : Routledge, 2016. P.238–279.

90. Brown D. Ukraine: Calling It a Crisis Seems So Insignificant Compared to Everyday Reality on the Ground: A UN Resident Coordinator Blog // UN News. 2023. URL : <https://news.un.org/en/story/2023/02/1133862> (access date: 25.10.2025).

91. Burrows E. What to Know About Russia’s GPS Jamming Operation in Europe // YahooNews. 2025. URL : <https://www.yahoo.com/news/articles/know-russias-gps-jamming-operation-163006622.html> (access date: 25.10.2025).

92. Caballero L. Russian Fascism: the Six Principles of Putin’s Nationalist Ideology // *The Conversation*. 2023. URL : <https://theconversation.com/russian-fascism-the-six-principles-of-putins-nationalist-ideology-218182> (access date: 25.10.2025).

93. Ciobanu C. Poles Raise Money to buy Bayraktar Drone for Ukraine // *BalkanInsight*. 2022. URL : <https://balkaninsight.com/2022/07/15/poles-raise-money-to-buy-bayraktar-drone-for-ukraine/> (access date: 25.10.2025).

94. Deutsche Welle. A Resignation, a Rant and a Raid // *Deutsche Welle*. 2014. URL : <https://www.dw.com/en/ukraines-interim-defense-minister-tenyukh-replaced-over-crimea/a-17519765> (access date: 25.10.2025).

95. Dubois G. Manpads in Ukraine: The Return of Russian Aircraft’s Biggest Fear // *Aviacionline*. 2022. URL : <https://www.aviacionline.com/manpads-in-ukraine-the-return-of-russian-aircrafts-biggest-fear> (access date: 25.10.2025).

96. Fact Check. It’s Bidenflation, Not Putinflation // *Ways and Means*. 2022. URL : <https://waysandmeans.house.gov/fact-check-its-bidenflation-not-putinflation/> (access date: 25.10.2025).

97. Feiner L. Ukraine is winning the information war against Russia // CBNC. 2022. URL : <https://www.cnbc.com/2022/03/01/ukraine-is-winning-the-information-war-against-russia.html> (access date: 27.11.2025).

98. Gardner F. What Is Hybrid Warfare? Inside the Centre Dealing with Modern Threats // BBC. 2023. URL : <https://www.bbc.com/news/uk-64511670> (access date: 27.11.2025).

99. Google Translated Russia to 'Mordor' in 'Automated' Error. URL : <https://www.bbc.com/news/technology-35251478> (access date: 27.11.2025).

100. Gunter J. Ukraine War: Evidence Shows Widespread Use of Cluster Munitions in Kharkiv // BBC. 2022. URL : <https://www.bbc.com/news/world-europe-61778433> (access date: 27.11.2025).

101. Harb A. Russia-Ukraine: What Is a No-Fly Zone and Why Has NATO Said No? // AlJazeera. 2022. URL : <https://www.aljazeera.com/news/2022/3/7/russia-ukraine-what-is-no-fly-zone-why-has-nato-said-no> (access date: 27.11.2025).

102. Harper J. Who's to Blame for Polish Inflation? // Deutsche Welle. 2022, July 26. URL : <https://www.dw.com/en/is-putin-to-blame-for-polands-runaway-inflation/a-62526275> (access date: 27.11.2025).

103. Jonsson O. Myth 1: 'Russia Is Waging "Grey-Zone" Warfare' // Chatham House. 2022. URL : <https://www.chathamhouse.org/2022/06/myths-and-misconceptions-around-russian-military-intent/myth-1-russia-waging-grey-zone> (access date: 27.11.2025).

104. Kallioniemi P. Elon Musk Can Be Classified As a «Vatnik». URL : <https://surl.li/hybxpd> (access date: 27.11.2025).

105. Milmo C., Kirby D. Iranian Drones Manufactured with British and US Components Used to Bombard Ukraine // The Ipaper. 2022. URL : <https://inews.co.uk/news/iranian-drones-russia-ukraine-manufactured-british-us-components-1895442> (access date: 27.11.2025).

106. NATO No Longer Allows Temporary Occupation of Its Territory in Event of Russian Attack // YahooNews. 2023. URL :

<https://www.yahoo.com/news/nato-no-longer-allows-temporary-161118238.html>
(access date: 22.11.2025).

107. Oltermann P. European Politicians Duped into Deepfake Video Calls with Mayor of Kyiv. URL : <https://www.theguardian.com/world/2022/jun/25/european-leaders-deepfake-video-calls-mayor-of-kyiv-vitali-klitschko> (access date: 27.11.2025).

108. Phillips, J. EU at War over Russian Sanctions // Daily Mail. 2022, July 26. URL : <https://www.dailymail.co.uk/news/article-10622755/EU-war-Russian-sanctions-Germany-Italy-nations-trying-block-restrictions.html> (access date: 22.06.2025).

109. Reuters. Donetsk Governor Says Russia Fired Cluster Munitions at Kramatorsk Rail Station. URL : <https://www.reuters.com/world/europe/donetsk-governor-says-russia-fired-cluster-munitions-kramatorsk-rail-station-2022-04-08/> (access date: 27.11.2025).

110. Rose S. Russia Using Grain Talks in Bid to Reverse Swift Banking System Ban // The National News. 2023. URL : <https://www.thenationalnews.com/world/2023/03/16/russia-using-grain-talks-in-bid-to-reverse-swift-banking-system-ban/> (access date: 27.11.2025).

111. Rosenberg S. Lavrov: Russia Is Not Squeaky Clean and Not Ashamed // BBC News. 2022. URL : <https://www.bbc.com/news/world-europe-61825525> (access date: 27.11.2025).

112. Sabina-Joja J. We Need to Help Ukraine Stop Russia Now – Before Belarus Joins the Fight // New York Post. 2022, July 22. URL : <https://nypost.com/2022/07/22/we-need-to-help-ukraine-stop-russia-before-belarus-joins/> (access date: 22.06.2025).

113. Scholz: Russian Air Attacks on Kyiv Are ‘War Crimes’ // Deutsche Welle. 2022, October 20. URL : <https://www.dw.com/en/germanys-scholz-says-russian-air-attacks-on-ukraine-constitute-war-crimes/a-63501314> (access date: 27.11.2025).

114. Shevchenko V. Ukraine Conflict: The 'Cyborg' Defenders of Donetsk Airport. URL : <https://www.bbc.com/news/world-europe-29793696> (access date: 27.11.2025).

115. Shorman J. As Democrats Fight 'Fire with Fire,' Gerrymandering Opponents Seek a Path Forward // Pittsburgh Post-Gazette. 2025. URL : <https://surl.li/wnmbar> (access date: 22.11.2025).

116. Tubiana L. With the War Raging, the European Green Deal Finds itself at a Crossroads // Euronews. 2022, June 3. URL : <https://www.euronews.com/my-europe/2022/06/03/with-the-war-raging-the-european-green-deal-finds-itself-at-a-crossroads-view> (access date: 20.11.2025).

117. Ukrained // Urban dictionary. URL : <https://www.urbandictionary.com/define.php?term=Ukrained> (access date: 21.06.2025).

118. US Elections 2020 Vocabulary. URL : <https://www.bbc.co.uk/learningenglish/features/us-elections-vocabulary/> (access date: 21.06.2025).

ДОДАТКИ
Додаток А
Тези за темою роботи

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Запорізька політехніка»

МАТЕРІАЛИ
I Міжнародної науково-практичної конференції
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ДИСКУРСОЛОГІЇ, ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА
ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ»

до 125-річчя
Національного університету «Запорізька політехніка»

21 листопада 2025 р.

Запоріжжя
2025

ЛУТ К. А. Верлан у французькій мові: від криптолекту до соціолекту	348
НАКОНЕЧНА М. В., ЛУТ К. А. Способи утворення молодіжного сленгу у французькій мові	350
НЕСТЕРУК Я. А., ЛИСЕЦЬКА Н. Г. Фразеологізми сучасного німецькомовного медіа-дискурсу	352
ОЧКУСЬ О. В., ПІДГОРНА А. Б. До визначення понять «неологізм» та «новотвір»	355
ПРИХОДЬКО А. М. Преферентні патерни синтаксичного аранжування текстів англо- та німецькомовних гімнів	358
СИНИЦИНА Є. Є., ПІДГОРНА А. Б. Стратегії ввічливості в британському та американському варіантах англійської мови	361
ZHUKOVA N. YARN as a Cultural Schema Shaping the Arrangement of Modern Australian English Discourse	363

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ

БАРДАКОВА Л. В., БИРЮК О. В. Переваги та недоліки тестової форми контролю лексичної компетентності у сучасному навчальному середовищі	366
ВОЙТАЛЮК С. В. Актуальні стратегії формування іншомовної компетентності майбутніх філологів-полоністів у процесі фахової підготовки	371
ВОЗНЯК І. З. Стратегії викладання термінології сучасного артилерійського озброєння на заняттях іноземної мови професійного спілкування	373
ГЛАЗКОВА І. Я., СЕМЕНЕНКО Т. В. Міждисциплінарна інтеграція як умова формування міжкультурної компетентності майбутніх учителів англійської мови	377
ГОНЧАРОВА О. А. Медіація: дефініція та стратегії (відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти 2020 року)	379
ГОРЛАЧОВА В. В. Language Cafes in Berlin as an Example of Informal Education	384
ГОРЯЧОК І. В. Інноваційні технології як чинник розвитку професійних компетентностей майбутніх учителів	386
ДІДЕНКО І. В., ЗАГОРУЙКО Л. О. Медіація – необхідна компетентність майбутніх фахівців	388
ДМИТЕРКО Є. В. Володіння іноземною мовою як одна з найголовніших умов формування мовної компетенції студентів	390

Франка. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2023. Вип. 66. Т. 2. С. 140–145. DOI : <https://doi.org/10.24919/2308-4863/66-2-20>.

6. Марковська А. В. Прагмалінгвістичні особливості фразеологізмів сучасної німецькомовної та україномовної преси : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.15. Одеса, 2010. 21 с.

7. Панченко В. В. Функціонально-стилістичні особливості вживання фразеологізмів у творах Артура Конана Дойля. *Теоретичні і прикладні аспекти дослідження мови*. 2021. Вип. 17, Ч. 1. С. 178–182. DOI : <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2021.17-1.31>.

УДК 81'373.2

Очкусь О. В.,
студент,
Національний університет «Запорізька політехніка»

Підгорна А. Б.,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри «Іноземна філологія та переклад»,
Національний університет «Запорізька політехніка»

ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ «НЕОЛОГІЗМ» ТА «НОВОТВІР»

Неологія, яка вже довгий час класифікується як галузь лінгвістичної науки, досі має труднощі з прийняттям одного чіткого визначення полісемічного терміна «неологізм». У зв'язку з цим слід зазначити відсутність одноманітності у трактуванні цього терміну в роботах різних лінгвістів. У дослідженнях, присвячених вивченню поповнення лексики, поряд із терміном «неологізм» [7, с. 417] уживаються також такі, як «нова лексика», «новотвір», «новоутворення», «лексична інновація» [1; 3; 4; 5].

Доволі повним та об'ємним є визначення неологізму, яке надає О. О. Селіванова у термінологічній енциклопедії «Сучасна лінгвістика»: «Неологізм – слово чи сполука, використані мовою в певний період на позначення нового або вже наявного поняття в новому значенні й усвідомлюються як такі носіями мови» [7, с. 417].

Ю. А. Зацний і А. В. Янков стверджують, що неологізм – це слово або фраза, створені для позначення нового об'єкта або вираження нового, раніше невідомого поняття. Ці дослідники також зазначають, що це визначення не є повним, оскільки воно не охоплює всі види інновацій, та вказують на те, що значна кількість нових мовних одиниць

створюється для відображення нових об'єктів та явищ, тобто нових понять [6, с. 8].

Термін «інновація» часто використовується для позначення нових слів, що ідентично терміну «неологізм». О. А. Сербенська стверджує, що інновація – це «запозичення, нові слова, а також кожне слово чи вираз, що входить до мови, спричинені зміною значень відповідно до типу та жанру мовлення; це включає відродження виразів та слів попередніх років [8, с. 5]. На думку лінгвіста Н. А. Князева, «неологізм – це лексична одиниця, що володіє новизною, але створена за існуючими в мові словотвірними моделями, яка виникла і стала фактом мови в силу суспільної потреби за ініціативою її покоління, що може вийти з ужитку під час змінених соціальних умов» (цит. за: [2, с. 223]).

Визначення, подібні перерахованим вище, наводять і зарубіжні джерела: 1) неологізм – нове слово чи вираз; 2) нове значення, набуте наявним словом або виразом; 3) неологізм – слово, термін або фраза, яка була нещодавно створена – часто для застосування до нових понять, або щоб переформатувати старі терміни в новішу мовну форму; 4) неологізм – слово, термін або словосполучення, яке було нещодавно створено для позначення нових понять або для надання старим одиницям нової мовної форми [9].

Спираючись на все вищенаведене, вважаємо доцільним відзначити такі основні властивості неологізму як категорії одиниць лексичної системи мови. Неологізмами вважаються нові слова, що закріплюються в мові і створені актом номінації. Вони можуть з'являтися для позначення нових понять, або для позначення по-новому вже існуючих понять. До неологізмів можуть бути віднесені абсолютно нові за формою і за змістом слова (результат створення кореневого елементу в самій мові або результат запозичення), або це можуть бути слова, створені з наявних компонентів, або, нарешті, це можуть бути слова, що розвинули нові значення.

При аналізі визначень поняття «неологізм» різними дослідниками стають очевидними дві точки зору, що полягають у тому, що термін «неологізм» застосовується: 1) до *новотворів*, тобто до одиниць, створених на матеріалі мови і у повній відповідності до існуючих в мові словотворчих моделей чи словосполучень, що позначають нове, раніше невідоме, неіснуюче поняття, предмет, галузь науки, рід занять, професію тощо, наприклад: *banner* – «банер», *computer* – «комп'ютер» та ін.; 2) до власне *неологізмів*, а саме – до знову створених синонімів вже наявних в мові слів для позначення відомого поняття; однак вони несуть конотативні відтінки, тобто супутні семантичні і стилістичні нашарування слова, що накладаються на його основне значення, а також

до слів у новому значенні, наприклад, слово *gopher* раніше означало «помічник», а тепер позначає і систему користування мережею Інтернет.

Відзначається також деяка неоднорідність складу цих лексичних інновацій. Вони різняться причинами своєї появи, за своєю стійкістю в мові, за частотою вживання, за своєю подальшою долею, коли одні з них міцно входять в мову, а інші є менш стійкими і можуть вийти з вживання через якийсь відносно короткий період часу. Часто поява нових слів пов'язана з виникненням нових асоціацій, хоча поняття залишається тим самим. Мова взагалі, і особливо лексика, виконуючи свою основну функцію засобу спілкування, перебудовується, диференціюється й уточнюється для того, щоб більш адекватно відобразити, відтворити і закріпити нові поняття у відповідних словах та висловлюваннях. *Неологізми*, що з'являються на периферії мовної системи, якийсь час знаходяться в розпорядженні цієї периферії і лише поступово, але не всі, а тільки ті, що найбільше відповідають структурним вимогам мови, переміщуються до центра мовної системи, до основного словникового фонду.

А *новотвір*, якщо і виникає на периферії, то набагато швидше (а часом і відразу) проникає ближче до центру і незмінно активно входить у словниковий склад, тому що він потрібен для найменування нових понять. Новотвори з'являються як правило в мові науки, техніки, культури, політики, у той час як неологізми – у розмовній мові. Оскільки часовий критерій для виділення новотворів і неологізмів об'єктивно визначити неможливо, то доречно буде скористатися суб'єктивним критерієм: чи сприймає колективна (і власне) мовна свідомість ту чи іншу лексичну одиницю як нову. Д. Клейтон, наприклад, аналізуючи сприйняття мовних змін, звернув увагу на те, що деякі журналісти описували нові слова, що з'явилися в молодіжному сленгу або в американській англійській, як «занепад», «розпад» і «крах» мови. Вони нічого не додали британській мові, але були «як сіра білка, якій судилося витіснити місцеві види і зруйнувати мовну екосистему» [10, с. 17].

Отже, причиною неологізації є суспільний і науковий прогрес, поява нових соціально-економічних фактів, науково-технічних відкриттів, досягнень у культурі. Головною особливістю неологізмів є їхня тотальна новизна для більшості носіїв мови. При цьому слово функціонує як неологізм дуже короткий проміжок часу. Доведено, що як тільки слово починає активно використовуватися, воно втрачає свою новизну і стає загальноновживаним.

Література

1. Борис Д. П. Проблема неоднозначності поняття «неологізм» крізь призму лінгвофілософської теорії. *Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Сер.: Філологічні науки (мовознавство). 2015. № 3. С. 54–61.
2. Дзюбіна О. Проблематика визначення терміна «неологізм» (на матеріалі англійської мови). *Філологічний дискурс*. 2017. Вип. 6. С. 221–228.
3. Зацний Ю. А. Розвиток словникового складу сучасної англійської мови. Запоріжжя: Вид-во ЗДУ, 1998. 429 с.
4. Зацний Ю. А. Сучасний англійськомовний світ і збагачення словникового складу. Львів: ПАІС, 2007. 228 с.
5. Зацний Ю. А., Пахомова Т. О. Мова і суспільство: збагачення словникового складу сучасної англійської мови. Запоріжжя: Запорізький держ. ун-т, 2001. 243 с.
6. Зацний Ю. А., Янков А. В. Інновації у словниковому складі англійської мови початку XXI століття: англо-український словник: словник неологізмів англо-український. Вінниця: Нова Книга, 2008. 360 с.
7. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с.
8. Сербенська О. А. Активні словотворчі процеси в мові сучасної преси (Деякі питання іменникового словотвору). *Вісник Львів. ун-ту*. Сер. Журналістика. 1980. Вип. 11: Журналістика і життя. С. 89–95.
9. Cambridge Dictionaries Online: електрон. версія. URL: <http://dictionary.cambridge.org/>.
10. Clayton D. *Attitudes to Language*. Cambridge: University Press, 2018. 114 p.

УДК 81'367:81'27

Приходько А. М.,
доктор філологічних наук, професор,
професор кафедри «Іноземна філологія та переклад»,
Національний університет «Запорізька політехніка»

ПРЕФЕРЕНТНІ ПАТЕРНИ СИНТАКСИЧНОГО АРАНЖУВАННЯ ТЕКСТІВ АНГЛО- ТА НІМЕЦЬКОМОВНИХ ГІМНІВ

Синтаксичне аранжування текстів англійськомовних і німецькомовних державних гімнів (АДГ і НДГ, відповідно) осмислюється через дихотомію "просте речення vs. складне речення", кількісне